

Csak holnap lesz

CSIKÓS I. ATTILA
ÖSSZEGYŰJTÖTT ÍRÁSAI

III

Csikós I. Attila

Csak holnap lesz

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai

Sorozatszerkesztő: Petőcz Tamás

A sorozat kötetei:

- I. Tövises utakon
- II. A vén Kaszás majálisán
- III. Csak holnap lesz
- IV. Pokoli tömjén
- V. Porszemektől a csillagokig
- VI. Álmok Asszonya
- VII. Gazdátlan paripák
- VIII. Szálljatok, emlékek
- IX. Visszhang
- X. A Tókirály palotája
- XI. Emberek a Földön
- XII. Főpróba

Csikós István Attila

Csak holnap lesz

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai III.

Petőcz Tamás, Békéscsaba, 2025

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai III.
Csak holnap lesz

Szerkesztés, borítóterv: Petőcz Tamás

© Csikós István Attila jogutódjai, 2025

A könyv kereskedelmi forgalomba nem került, kizárólag házi használatra készült. A részben vagy egészben történő nyilvános előadása, nyomtatott vagy digitális megjelentetése, sugárzása a jogutódok írásos engedélyéhez kötött.

ISBN 978-615-6922-02-1

Előszó a sorozathoz

Egy négy évtizede lezárult, de eddig még be nem mutatott életművet tart kezében az olvasó. Csikós István Attila (1912-1983) noha rendkívül termékeny költő volt, életében nem ismerte el a szakma, nem emelte fel a nagyjaihoz, és ha ő sérelmezte is ezt, érdemes figyelembe venni, hogy az előtte feltáruló lehetőségek és a döntései egy olyan karrierutat köveztek ki, melyben nem adatott meg neki a bejárás azokba a társasági körökbe és szellemi műhelyekbe, melyek biztosították volna számára a legnagyobbakra jellemző kivételes műveltséget, a széles látókört, az inspiráló közeget és a megjelenési lehetőséget. Ugyan foglalkozott társadalmi kérdésekkel, de nem tudott sem újat mondani, sem újszerűen elmondani a már megénekelteket. A sikerek elmaradtak, figyelme ezért másfelé terelődött.

Valójában már egészen hamar érződött, hogy nem a nép költője lesz, ugyanis nem a költészet korszerű hangján szólt, emiatt nem tudta könnyen magához fogadni őt sem a szakma, sem a szélesebb olvasóközönség. Nem vált médiummá, aki önmagát félretéve korának nagy kihívásait, vagy az emberi lét általános, örökös drámáit öntötte volna alakba, és kínált volna rájuk gyógyírt. A népszerűség azért is kerülhette el, mert ami őt foglalkoztatta, az olyan megkínzott lelkivilágról tanúskodik, amit még abban az időben is kevesen éreztek a sajátjuknak. Csikóst kevésbé érdekelte a külvilág, ő inkább egy magányos költő volt, aki bent maradt önnön valójának szűk univerzumában, aki a saját „fájdalmát és örömet” dalolta el. A saját szorongással, félelemmel, csalódással teli érzélemléviája visszhangzik verseken, köteteken keresztül, mintha egy mókuserékszerű csapda fogságába ragadt volna.

Csikós karakterét saját csapdába esettségének visszhangjai igen határozottan körvonalazzák. Szinte látjuk magunk előtt az em-

bert, aki dühös a körülményei miatt; aki eleinte bizakodik, de hamarosan már semmi reménye nem marad azíránt, hogy a jövőben bármi is jobb lehet; aki később beletörődik a nincstelenségbe; aki kétségbeesetten igyekszik biztonságba helyezni magát egy nőnél; aki állandóan a kapcsolat elvesztésétől retteg; aki belefárad az állandó küzdelembe; aki ugyan áldozata az életnek, mégis – más lehetőséget nem látva – abbahagyja a menekülést, megáll, szembe fordul, és büszkén néz szembe a valójában saját maga által választott végzetével. Sebzett belső világa újra és újra arra kényszeríti, hogy létünk legalapvetőbb kérdésével foglalkozzon: már egészen fiatal korától kezdve fél szemmel mindig a mögötte tornyosuló halált figyeli. Az elmúlás gondolatának állandó, közeli jelenléte végigkíséri a munkásságát, miközben a hozzá való viszonyulása az idő során változik. Sokáig az életbe menekül előle, hajtja a nőket, kapcsolódni próbál, rendszeresen fordul az alkoholhoz is. A menekülés ellenére kérlelhetetlenül utoléri az érzés, miszerint az útja hamarosan véget ér. Később megpróbálja magához ölelni a félelmet, és szinte már emelt fővel várja a halál – minduntalan elmara-dó – érkezését. Végül ő maga megy elébe. Sorsát már az első versei is előrevetítik, s életművét követve úgy bontakozik ki előttünk, mint egy antik görög dráma tragédiája.

Csikós számára a költészet csatornaként is funkcionált, mely által könnyíteni tudott érzelem- és gondolatvilágának nyomasztó súlyán; egy csatorna, ami segítette őt napról napra tovább létezni. Munkásságának erői pedig épp ebben állnak. Érzékeny volt, de a vele történetek nem megérintették, hanem elárasztották, és ezek az intenzív érzelmi felindulások voltak azok, melyek a műveit életre hívták. Emiatt az írásai technikai megformáltsága jellemzően nyersebb, viszont nem finomkodnak, naturalisak, őszinték, szenvedélyesek, zubognak, mélyről jönnek, mélyre céloznak. Eleven sebek. A versei ugyanígy gyakran nem megérintik, hanem megmarkolják az olvasót. Az elárasztottságon időnként sikerült

úrrá lennie: a legszebb költeményei azok közül kerülnek ki, amikben képessé vált közel engedni magához a nehéz érzéseit, mégsem váltak kezelhetetlenné. Habár a költészet egy megküzdési eszköz volt számára, ez az eszköz alkalmassá vált másra is: néha üzent vele szeretteinek, nosztalgiazott régi emlékek között, és olykor még történetmesélésre is vállalkozott – nem beszélve a színpadra írt műveiről. Művészetének gerincét azonban a fentebb részletezett érzelmi atmoszféra hatja át. Nem csak az beszédes, amiről írt, hanem az is, amiről hallgatott. A fiáról alig tesz említést: a család gondolata nem foglalkoztatta, a jövőre nem tudott gondolni, hiszen állandó menekülésben volt.

Küzdelmek mögött felsejlik egy másik nagy erénye: a szó szoros értelmébe vett átlagember szempontjából láthatjuk a történelemet. Benne látjuk – a maga őszinte valójában – a harcárokból fagyoskodó katonát, a heves szerelemben égő fiatal felnőttet, a gyárban robotoló munkást vagy az elmúló életében értéket kereső idős embert – különböző szerepekben látjuk őt, amint épp próbál eligazodni az életben. Emiatt a szubjektív, kendőzetlen írásmód miatt Csikóst talán nem túlzás naiv költőként emlegetni.

Csikós a verseit eleinte füzetekbe írta kézzel, később A/5-ös papírokra gépelte, így alakult, hogy a legtöbb költeménye épp olyan hosszú, ami egy kisalakú füzet oldalát kiteszi. Meglévő írásait 1954-ben három nagy kötetbe rendezte: *Álmok Asszonya*, *Pokoli tömjén* és *Porszemektől a csillagokig*. Négy másik kötet csatlakozott hozzájuk: 1955-ben az eposzi *Ember a Földön*, 1956-ban a verses meséit gyűjtő *A Tókirály palotája*, 1957-ben a színműveket tartalmazó *Főpróba* és a megzenésített verseit gyűjtő *Dalok szárnyán*. Ezekből valamilyen okból kimaradtak a korai versei, a novellái és számos más írása mellett – értelemszerűen – a később született versei is. A három nagy verseskötet több alkotást foglalt magába, amik szétbontásával, valamint a kimaradt munkák beemelése-

vel kialakult a most látható tizenkét kötetes felosztás. A kritikai kiadás igényével szemben egy olyan népszerűsítő összeállítás létrehozása volt a cél, amely segíti az olvasót közel kerülni az életműhöz. Ennek érdekében az alapszöveg részesült a helyesírás korszerűsítésében, igyekezve minél többet megtartani a versíró stílusából. Ez már tartalmazza azokat a változtatásokat is, melyeket Csikós maga jelzett, de életében már nem végzett el. (Mivel a versíróval már nem lehet egyeztetni a változtatásokat, csak remélni lehet, hogy mindezt az öröksége gondozásának tekintené, s nem megrongálásának.) Mivel több kötet párhuzamosan íródott, ezért a sorrend az életrajzi kapcsolódásokra támaszkodik. A tizenkét kötet végleges sorrendje és tartalma a következőképp alakult:

I. *Tövises utakon* – a kötet első fele fogja össze Csikós legkorábbi írásait. A *Tövises utakon*t eredetileg külön füzetként kapta ajándékba a későbbi, első felesége 1931-ben. Magába foglalja a *Magyar Cserkész* folyóiratban megjelent verseit is. A másik fele a *De megfakultak a virágok*. A két kis kötet bejárja a házasságuk teljes ívét a szerelemtől kezdve a gyerekek születésén át az 1952-ben bekövetkező válásukig, de mellettük tartalmaz más, változatosabb témákból merítő költeményeket is.

II. *A vén Kaszás majálisán* – a fronton és a hadifogságban írt verseit gyűjtötte ide. Egészen megindítóak ezek az írások: telve vannak félelemmel, hazaszeretettel, honvágygal, az életről való tűnődéssel. A hazai költészet számára is különleges értéket képviselhetnek azok, amikben a második világháború lövészárkaiban megbúvó katonák lelkivilágába nyújt betekintést. Keletkezése a *Tövises utakon* és a *De megfakultak a virágok* közé datálható.

III. *Csak holnap lesz* – ez a kötet foglalkozik legkifejezettebben a társadalmi kérdésekkel. Megjelenik benne a nélkülözés világa; a vágy és a remény a társadalom nyomorgó részének felemelkedésére; várja, hogy a nincstelenek kiálljanak magukért; a szegénységért

nem az osztályharcot teszi felelőssé (verseiben igen ritkán politizál), hanem az Isten felé fogalmaz meg kritikát, amiért hagyja nyomorogni az embert.

IV. *Pokoli tömjén* – a korábbi, nyomorral szembeni lázadás, a harcos hangvétel itt már csalódásba, beletörődésbe csap át. Már nem reméli, hogy a helyzete jobbra fordul, egészen elfogadóvá válik a sorsával szemben.

V. *Porszemektől a csillagokig* – életképeket, hangulatokat tartalmaz a szegénység köréből; gondolkodik az életen, annak sivárságán, az értelmén és a halálon; valamint megjelenik az Istentől való kiábrándulás is. Ezek mellett akad pár rövid ballada és néhány nosztalgikus emlékezés, de a harmadik fejezetben találunk olyan költeményeket is, amiket a családjának, szereteteinek írt.

VI. *Álmok Asszonya* – a legnagyobb terjedelmű kötet. A versíró bevallása szerint második feleségének, Annának írta a verseket, akivel 1949-ben kezdődött a kapcsolata, noha akkor még házas volt. Verseiből süt a ragaszkodás, a testi vágy, az elhagyatottságtól való rettegés, a találkozás várása. A nő, a szerelem egyfajta megmentőként lép elő, akihez a világ elől menekül, akitől a feloldozást várja a lelki fájdalmai alól. Csikós érzelmileg nem felnőttként van jelen a kapcsolatban, hanem kiszolgáltatottként, mint egy gyermek. Nem jellemzőek az igazán könnyed, önfeledt szerelmes versek, a legtöbbet átítatja a költő szorongása, emiatt a nő alakja nem is jelenik meg a szemünk előtt, legfeljebb csak részletekben, elmosódva. A nő iránt érzett szerelme mintha egy enzim lett volna, ami katalizálta őt: a nőre gondolt, de a fájdalom került a felszínre. Későbbi munkáiban az elmúlástól való félelem egyre nagyobb erővel szűrődik át a szerelem falán. Csikós a verseivel örök emléket kívánt állítani szeretett nőjének, s műveinek kiadásával ez az emlékmű remélhetőleg teljessé is válik.

VII. *Gazdátlan paripák* – ebben a kötetben sokat gondol a kihűlő szerelemre; fájjalja, hogy szegény maradt; valamint – már 40

éves korában is – siratja az ifjúkorát és azt, hogy megöregedett. Az életben való megcsalatkozás hangulata hatja át a könyvet.

VIII. *Szálljatok, emlékek* – ezt eredetileg összefűzte az *Álmok Asszonya* kötettel. Itt már az elmúlás az úr: találgatja, melyikük megy el előbb; a saját életét elpazaroltnak tartja; érzi a végzetét, de már nem lázad és nem fél – itt már várja, készül a halálra.

IX. *Visszhang* – a nagy kötetekből kimaradt írásai és az azok után keletkezett két füzet (Visszhang és *Halottan üzenek*) alkotják, valamint azok a munkái, melyek máshova nem illettek be – legyen az vers, paródia, novella vagy dal. Ezekben már sokkal könnyedebben beszél az elmúlásról, habár néhány dolgot még mindig fájlal.

X. *A Tókirály palotája* – ez az 1956-ban befejezett kötet Csikós verses meséit tartalmazza. A könnyed, játékos versek között akadnak keményebb, inkább az idősebb korosztálynak való darabok is.

XI. *Emberek a Földön* – ez a versíró legterjedelmesebb önálló írása, az ősemberekről írt elbeszélő költeménye. Cselekményében mintha a világháborús élményei tükröződnének.

XII. *Főpróba* – a XI. kötetrel együtt indokolja, hogy miért nem „Csikós I. Attila költeményei” címet kapta a sorozat. A versíró elszakadt a lírától, és drámában is kipróbálta magát. A *Főpróbában* található öt színdarab terjedelmében és stílusában egyaránt széles palettát képvisel: akad tragédia, vígjáték és zenés mű is.

A Dalok szárnyán c. versszövegeket és (valószínűleg) kottákat tartalmazó kötet időközben sajnos elveszett, ezért ezt már nem áll módunkban megismerni. Annyi tudható a kézzel írt megjegyzésekből, hogy egy bizonyos Aradi D., egy Kiss Antal nevű fogorvos és egy Morvay vezetéknévű személy lehettek azok, akik Csikós verseihez zenét komponáltak.

A szerkesztő egyben a költő egyik dédunokája is. Nyolc év telt el kettejük halála és születése között, de ha lehetőségük is lett volna személyesen beszélni, Csikós jó eséllyel akkor sem mondta volna el neki azokat, amiket a füzeteinek bevallott. Az életmű ezért páratlan lehetőséget kínál arra, hogy az érdeklődők bensőséges betekintést nyerjenek a versíró érzelmi életének legmélyére, és meglássák, hogy a benne forrongó konfliktusokra milyen konstruktív vagy épp önsorsrontó válaszokat adott.

A sorozat elkészítésében nagy segítséget nyújtott Csikós Attila Ferenc, a költő idősebbik fia, aki a költő hagyatékát és emlékét őrizte, valamint Varga Kálmánné Csikós Csilla Katalin, a költő unokája, akinek az Attilával közösen, a szűk család számára készített magánkiadása inspirálta ezt a kiadást.

Csikós a költészetével egy írásos önarcképet alkotott, amiben azt énekelte meg, hogy milyen szenvedéssel jár a saját árnyainak szorításában élni. Az emberi létezés egy kétségkívül ritka, meggyötört, de létező változatát mutatja meg. Ha hazánk legnagyobb költőinek galériájába nem is fér be, de adni akarása, témaválasztása, őszintesége és a költészet iránti elkötelezettsége okán mégis érdemes rá, hogy neve és művészete fennmaradjon az utókor számára. Jelen könyvsorozat az ő munkássága előtt tiszteleg.

A szerkesztő

1.

Valamit akarok

Álmok harcosa

Lázpiros arccal köszönt a reggel:
Vérfolyó zúg az ég peremén.
Rongyos csapattal, tépett sereggel,
Álmok honából most jövök én.

Álomkatonák, bús veteránok,
Lázadó hittel jönnek velem.
Csendes a léptük, szégyen a bérük,
S nincsen babér az ősz fejeken.

Tegnap még ifjú álombakáim
Megvénültek egy roham alatt:
Nincstelen pokol lehelt reájuk,
S összeroppantak a büszke hadak!

A kertek alján kullogunk némán.
Jajdul a fűszál, zokog a szél,
Elsápadnak a zöldellő lombok,
S zizegve hull a sárga levél.

Holnapra ismét új sereg támad!
Küldi őket az álmok hona.
Küldi őket az örökös végzet:
Vágy-templomokból a csók-lakoma.

Álmok és csókok bús seregével
Érkezni fog egy újabb botor,
S vidám zenével kíséri őket
Századok átka: Gond és Nyomor!

Suta János

Suta János proletár volt,
Olyan munkásféle.
Izzadt, görnyedt, mégsem tellett
Elég kenyérkére.

Odahaza három gyermek
És egy asszony várta.
A homlokán napról napra
Több volt a barázda.

Életében annyi csapás,
Annyi bánat érte,
Sok lett volna Krisztusnak is
Harminchárom évre.

Némán tűrte az életet,
Panasz nem volt ajkán.
Csak a redők szaporodtak
Viaszsárga arcán.

A lelkéből rég eltűntek
Az álmok és vágyak,
Megölték a kenyér-kérő,
Éhes gyermekszájak.

Suta János belátta, hogy
Nem lehet mit tenni:
Évszázadok ígéretét
Nem lehet megenni.

S mikor már nem bírta nézni,
Hogy szenved családjá,
Egy szép napon beleölte
Magát a Dunába.

Valamit akarok

Talán, mert önző, gonosz lélek vagyok:
Valamit akarok – valamit akarok!

Békétől és harctól, mindentől csömörök!
Valamit akarok, mielőtt megdöglök!

Jóból sosem jutott, csak mindig a rosszból.
Himnusz zengek hát a sok földi gonoszról.

Akik a véremből magas vámot szednek;
Nekik adok mindent: itt van kutyák, nesztek!

Hiszem, hogy jól esik az arcul verés is,
Itt van hát, üssétek orcám másik felét is!

Nem is esik rosszul. Megszoktam már nagyon.
Úgyis tudom: egyszer ti vertek majd agyon.

Vegyétek el tőlem azt is, amim nincsen!
Még ma vegyétek el! Verje meg az Isten!

Örökké dolgoztam, soha nem henyéltem,
Mégis napról napra a nincsenből éltem.

Poharamban mi van? Méreg-e vagy vér ez?
Haj, de odavágnám valaki fejéhez!

...Talán, mert egy önző, gonosz lélek vagyok:
Valamit akarok! Valamit akarok!

Csak holnap lesz

Ma: nincsen semmi! Csak bukások,
Számadások és pusztulások.
Holnap jönnek, mindig csak holnap:
Az új élet-feltámadások!

A mák átkosak és sivárak:
Omladozó, fekete várak.
Holnap fognak, mindig csak holnap:
Virágozni a csupasz ágak.

Ma: könnyek égnek a szemekben,
És zokog a vér a szívekben,
Csak holnap lesz, mindig csak holnap:
Kenyér is a kolduskezekben.

Ma: elpusztulnak a vetések.
Csak nyögés van és szenvedések.
Holnap! Talán! Mindig csak holnap:
Lesznek szerelmes ölelések.

Ma: szomorúan jár az Isten!
Ma: nincsen áldás. Semmi nincsen!
Csak holnap lesz! Mindig csak holnap:
Ami ma nincsen: minden, minden!

Csak holnap lesz! Mindig csak holnap:
Az okosnak és a bolondnak.
Mikor lesz vége már e dalnak;
Hogy holnap lesz! ...Minden csak holnap?!

Műtét után

Már butulok. A műtét jól ment,
Veszteg marad az akarat.
Nem kell a számat sem betömni,
Mert a kintől néma marad.

Ügyes kezű sebészek voltak,
És hamar végeztek velem.
Csak ne érezném úgy magamat,
Mint egy megcsalt történelem.

Elölről számár is lehetnék,
Hátulról türelmes barom.
Jobbról és balról úgy nézek ki,
Hogy azt én magam sem tudom.

Illendő volna gratulálni,
Amíg egy kis eszem marad,
De nem lehet semmit csinálni,
Hiszen beszélni nem szabad.

Miénk minden

Miénk a napsugaras rétek,
És miénk az esős napok.
Miénk a téli némaságban
Hulldogáló hócsillagok.

Miénk az élet minden árnya,
Miénk a rongy, az éhezés,
A hajsza, munka, propaganda,
A könny, a jaj, a szenvedés.

A kihűlt csók, a kopott pamlag,
Az irtózás, a borzalom,
A nincstelenség, pénztelenség
S az üres tál az asztalon.

Miattunk van füle a falnak,
Ahol az élet halk szavú.
És a miénk – minden rémével –
Az eljövendő háború.

Miénk a földön minden, minden,
Ami csak bajt hozhat reánk.
Mégis ebből a sok mindenből
Csupán a halál vár reánk.

Jó volna elkezdni

Makacskodó, nyűgös kudarcok:
Maradiságra kárhoztatnak,
Hogy végre feladjam a harcot.

A harcot, amit el sem kezdtem,
Mert évszázados bilincsektől
Mozdulni sem tud béklyós testem.

Cifra, nyomorult magyar végzet,
Hogy sosem lehet megtalálni
A szépet és a békességet.

Minden jót csak messziről nézek,
És emésztő, soha nem szűnő,
Kárhozatos pokolban élek.

Kísértenek ördögi arcok:
Jó volna elkezdni mégis
Az eddig el nem kezdett harcot.

Induljunk, Kedves

Induljunk, Kedves! Nem terem már
Nekünk itt virág és babér.
Az életünk: pusztulás, romlás,
S a sorsunk: véres csatatér.

Pogány istenek dárídóznak,
S én megrendülve hallgatom.
Induljunk, Kedves, menjünk innen,
Itt senkinek nincs irgalom!

Valahol messze szebb világ van.
Hívnak a távoli hegyek.
Itt marasztalna magyar szívem,
És mégis, mégis elmegyek.

Lehet, hogy már az indulásnál
Összeroppanok, meghalok,
De inkább öljön meg a szívem,
Mert én így élni nem tudok.

Induljunk, Kedves! Ó, tudom jól,
Hogy a búcsú neked is fáj;
A honszeretet éles karma
Szívünkbe mar, lelkünkbe váj.

...Induljunk, Kedves, hiszen úgyis
Megöl a búcsúpillanat,
De legalább megnyugszik szívünk
A drága magyar föld alatt!

Halkuljatok, dalok

Halkuljatok, bátor dalok;
Még nincs itt az idő!
Felénk lehel és hívogat
A néma temető.

Halotti zsoltár legyen most
A felzendülő dal,
Ahol az egész nemzetnek
Készül a ravatal.

Halkan lépjen az idő is,
És ne süssön a nap,
Mikor egy nemzet sírjánál
Gyertyákat gyújtanak.

Könnyezni, zokogni szabad
Még annak, aki él,
Míg őket is be nem fedí
A szörnyű szemfedél.

Halkuljatok, bátor dalok!
És aki még dalol:
Úgy zengje most a dalt, hogy itt
Egy nemzet haldokol.

(Arad, október 06.)

Ütött az óra

Nagyokat kell köpni a kézbe,
Ha túl kemény a kapanyél.
És nagy tettekre kell gondolni,
Ha megvillan a kaszaél.

Dózsa György nem születhet mindig,
De tüzes trón örökké lesz.
Hát meddig fog még álmodozni
A sok falusi házeresz?

Dühöket rejtő éjtszakában
Az óra réges-rég ütött.
Meddig fog még várni a népség
Tétlenül, mint egy szélütött?

Nagyokat kell a kézbe köpni,
S keményen markolni vele.
Azután törni, zúzni, vágni!
– Mert itt van az ideje!

Egyről-másról

Hazátlan bitang az, aki hazát árul;
Aki a jóléttől elpuhul, elfásul;
Aki rossz példával, hamis utat mutat;
Aki tettek helyett vesztegel és ugat.

Hiszen nem nagy dolog jó magyarnak lenni.
Kiváltképp, akinek van mit inni-enni.
Az most a dolgoknak legfőbb tudománya,
Hogy a gyomorrontó dolgokat kihányja?

S mikor elég volt a csöbörből-vödörből:
Ki kell venni a juszt az életörömből.
Íráshamisítók, kóklerek is lássák:
Hogy amit megástak, azt maguknak ásták.

Erről a témáról nem is írok többet.
Köpködjön az, aki nagyobbakat köphet.
Álljon minden ember a maga helyére,
S megtudja, hogy kinek köpjön a szemébe.

Áldottak a szépség hirdetői

Illyés Gyulának

Tiltótáblákkal átszurkált földünkön

Tilos, tilos, tilos – minden tilos!

Bujkál a szó, a gondolat, a vágyunk,

És megbújik a verses papíros.

Szüretjük van a gondolat-bakóknak;

Lélekharang szól a szépség felett,

S az alkotók sorvadnak, fogynak, hullnak,

Mert nem lelik értemét semminek.

Ne így, ne úgy, ne tedd, ne szólj;

Emésszed el a lázaktól magad,

De ne könnyezzel holt szülöttek láttán, ne lássál,

Mert halottan is szép a gondolat!

Temessed őket titkos kriptasírba,

Szent álmokkal pihenjen mindegyik,

Mert eljön még a feltámadás napja,

És azt a sírt szent daccal széttörik!

Nem hallhat meg, örökké él a szépség:

Hiába van tiltótáblák sora!

Százszor áldott a szépség hirdetője

És az, aki nem alkuszik soha!

Jövője van minden szép gondolatnak!
Munkára hát! Kemény munkára fel!
...És megmutatja értelmét az élet,
Csak várni, bízni, tűrni, hinni kell!

(1929)

Charonnak üzenem

Vén ladikos, eloldhatod már
Csónakodat a Styx vízén.
Közeleg a sötét partokhoz
Egy fényektől vakult legény.

Megártott, hogy mellemre szíttam
Az élet bűzletes lehet,
Hol fényben, pompában burjánzott
A fertőző, rothadt szemét.

Pán furulyámon megbicsaklott
A tündérekhez szóló dal,
És harcra hívó kürtömből is
Halálos, vészes hang rivall!

Befellegzett, vége van – kampec!
Itt többé nem terem öröm.
Most már jöhet egy négyszáz napos,
Mindent elöntő vízözön.

Megérett ez a földi banda
Arra, hogy elnyelje az ár.
„Föl, föl, ti rabjai a földnek,
Föl, föl, te éhes proletár!”

Föl, föl, mert jön a nagy özönvíz!
Föl, föl hát, a jóistenit!
Mert megfulladtok, megdöglötök,
S nem lesz isten, aki segít!

Én bevégeztem. Nekem mindegy!
Én már messzire készülök,
S minden földi komédiára
És aljasságra füttyülök.

Vén ladikos, eloldhatod már
A Styx vizén a csónakod:
Maholnap annyi utasod lesz,
Hogy magad is megbámulod.

Magyar walesi bárd

Egy láthatatlan, sötét rém
Vágtat csontvázlován,
És jajba, könnybe verve fül
A magyar Kánaán.

Vajon mit szólna mindehhez
Petőfi és Ady,
Akiknek szent ígéjüket
Már alig hallani?

Szemeink elől lopták el
A tündöklő napot,
S most fogvacogva hallgatunk
Egy furcsa dallamot.

Ki merne arról dalolni,
Hogy itt minden csalárd?
Nincsen az országban sehol
Egy bátorhangú bárd.

Földünkön nem terem ima,
És nem terem malaszt:
Átkot dörög a munkásság
S a dolgozó paraszt.

Az ébresztgető harsonát
Csak én magam fúvom,
De hiába, mert népemet
Fölrázni nem tudom.

És mégis: az a sötét rém
Félve vágtat lován,
Mert győzni fog egy szebb élet
Az igazság jogán!

Bazilika harangja

Bimm-bamm... Keményen kondul most is
A bazilika vén harangja.
Mintha mondaná: „Nincsen alku,
És a harcot ő föl nem adja.”

Mázsás nyelve dühösen lendül,
S lefitymál eszmét, tervet, rendet
Hirdetve, hogy Isten kezében
Van minden vég – és minden kezdet.

Kis papocskák meghajolhatnak,
Mert az ember csak gyarló féreg,
De a harang az harang marad,
Még akkor is, ha mást beszélnek.

Bimm-bamm... Az öreg harang hangja
Igét hirdetve büszkén szárnyal,
És nem hajol meg, s nem alkuszik
E züllött, megrontott világgal!

Az én múzsám

Az én múzsám nem Isten-asszony.
Az én múzsám egy szürke ember,
Aki telve van jajjal, búval
És lelket ölő gyötrellemmel.

Az én múzsám egy esett ember,
Aki harcolt, küzdött vitézül;
Ki álmainak szürke romján
Keserű szívvel halni készül.

Ez az ember több az Istennél,
S halálban sem lesz maradása.
Ó, jaj nekem, mert ez az ember:
Az én életem hasonmása.

Az ő szíve vérzik szívemben,
S a könnye: szemeimből csordul,
És együtt fogunk elpusztulni,
Ha fáradtan kidől, felfordul.

Az én múzsám egy esett ember:
Bús életemnek földi mása.
Lelkében ezer istent hordoz,
S mennyországa lent van a sárba'!

Budapest

Bús árnyaidat ismerem,
És csillogásod átkozom,
Te könny és mosoly városa:
Budapest! Én szép városom.

Szürke arcú utcáidon
Sírtam az első könnyeket,
És itt daloltam először
A legszomorúbb éneket.

De adtál víg napokat is:
Mármoros, táncos éjszakát,
Cigánymuzsikát, jazz-zenét
S kedves asszonyok mosolyát.

Köszönöm, hogy adtál nekem
Sok édes és bús perceket.
Te, fények sötét városa:
Mindent megköszönök neked!

...Mert árnyaidat ismerem,
A csillogásod átkozom,
Fények és árnyak városa:
Budapest! Álomvárosom.

Átok-városba jöttem

Átok-városba jöttem – átkozottan,
Hol porba vertek jelszavak, igék.
Ide jöttem esetten, kárhozottan,
Hol megölik az emberek szívét.

Nem kérdezem, hogy mi célból, mi végből
Kellett lennem, de tény az, hogy vagyok.
Szerény voltam, és kevéssel beértem,
S most is csak egy jó szóért koldulok.

Ti dőzsölők! Kik véreimből henyéltek,
S kapzsi fogakkal rágjátok szívem:
Legyen szabad hát megkérdezniem végre,
Hogy miattatok mért kell szenvednem?

Meddig tápláltok aljas hazugsággal?
És mikor lesz nagyobb darab kenyér?
Míg bús rongyaink a porig lehúznak,
Kínjaink lángja az egekig ér!

Vigyázzatok, ti százszor kárhozottak!
Az utca zúg és rengnek a falak.
Nincs több ima – és elsápad az Isten,
Ha megindulnak a rongyos hadak.

Hej, víg dőzsölők: nagy céció lesz itten!
Miénk az erő, mert sokan vagyunk!
S mi lesz akkor, ha az asztalra ütünk,
Mert végre mi is enni akarunk?!

...Átok-városba jöttem átkozottan,
Hogy felzendüljön biztató dalom.
Ó, nagyon kell e dal a rongyosoknak,
Mert testvéreim, s őket nem hagyom!

Különös imádság

Nem volt jó úgysem, ahogy volt,
És nem volt jó úgysem, ahogy van.
Meddig tart még e tenger kín,
Te Isten nevű, nagy uram?

Én tudom jól, hogy nem vagy rossz,
De tudom azt, hogy jó sem vagy!
Messzeséged és közönyöd
Elkárhoztat és veszni hagy.

Te, nincstelenek Istene:
Elveszítetted a csatát,
Mert Belzebub és Lucifer
Adnak reád aranyruhát.

Neked Júdás volt mestered,
S míg poharadba ő tölt bort,
Te megtagadod önmagad:
A szegénységet és nyomort.

Hogy leboruljak előtted,
Nekem már ahhoz sincs erőm.
A rongyokat tépő nyomor
Kiszította vérem és velőm!

Te nem vagy jó, és nem vagy rossz!
Te egyáltalán nem is vagy!
Hát ki az, aki engemet
Elkárhoztat, és veszni hagy?!

Fogócskát játszom

Fogócskát játszom. Különös játék:
Menekülök a sorsom elől.
Nyomomban véres szörnyeteg vágat;
Jaj, ha utolér, tán meg is öl.

Leszek király egy álomvilágban.
Én leszek a jog, a hatalom,
S alázatosan bókol népem;
Kínozem, nyúzzom, megrugdalom.

Ha úgy akarom, elhagyok mindent.
Leszek bús koldus vagy proletár,
Aki éhezve, csikorgó foggal,
Kemény ököllel dolgozni jár.

S ha nincsen, aki lázadni merjen,
Mert sok a munka, s kevés a bér,
Leszek rendbontó, bűsz forradalmár:
Vesszen a zsarnok, hulljon a vér!

Leszek az Isten, leszek az Ördög,
Leszek a rossz, és leszek a jó.
Az egyik percben: romboló őrült,
A másik percben: bölcs alkotó.

Különös játék e földi élet.
Bolondos játék, én már unom.
Ha nyakon csípem csúf rendezőjét,
Végső játékként: összezúzzom!

Gyászjelentés

Kovács Péter tegnap este
Nem evett már vacsorát:
Ablakának kilincsére
Felakasztotta magát.

Megunta a nehéz munkát,
Nélkülözést, robotot;
Alázatos vigyorgással
Emelni a kalapot;

Kopott ruhát, lyukas cipőt,
Száras barnakenyeret.
Kovács Péter gyári munkás
Nem tehetett egyebet:

Itt hagyta a gyermekeket
S agyongyötört asszonyát;
Ablakának kilincsére
Felakasztotta magát!

Mese az Istenről

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy Isten.
Olyan Isten volt az, akit én is hittem:
Aki a szívekben s lelkekben lakozott,
S néha-néha egy kis boldogságot adott.

Hosszú idők múlva megfakult a mese,
Hitetlenné vált az Isten szerelmese.
Ellopták az Istent, ellopták a gazok:
Aranyon kárhozó, földi hatalmasok.

Belevésik nevét millió márványköbe,
És mégis ördögöt csinálnak belőle.
Hirdetik az ígét: „Szegény, maradj szegény,
Mert el fogsz kárhozni a pokol fenekén!”

Hirdetik az ígét. Mesélnek, mesélnek,
Akik a nyomorból gondtalanul élnek.
Nem veszik észre, hogy jóllaktunk mindennel;
Baj van a mesével, baj van az Istennel!

Elkopott a mese. Nem hallgatja senki.
Az a meseisten nem tudott szeretni.
Olyan isten kell itt, ki mindenkit szeret,
Hogy a szegények is boldogok legyenek!

Mikor mindenből elég

Most már jó volna esni, hullni
Ingoványba, posványba, sárba.
Feküdni fertőben és szennyben
A megváltó halálra várva.

Annyi sok jót adott az élet,
Mit rosszabbnak látunk a rossznál,
És annyira kéne rohanni,
Hogy megállunk a bizonyosnál.

Az a valóság, ami kínoz,
És kín az, ami ide láncol.
Keservek közt vergődő szívünk
– Fáradt táncsal – halálba táncol.

Nagyon lassú ez a valóság,
S nagyon kínos halálos táncunk.
Ha minden oly távol van tőlünk,
Miért nincs közel az elmúlásunk?

...Mindig csak másokért kell élni,
Mikor már nem is tudunk élni.
Jó volna – a sok dőzsölővel –
Az életünket elcserélni.

Magyar vadon

Sötét erdő a magyar erdő:
Évezredes vadon.
De csak a puskások élhettek
Ott vígan, szabadon.

Derék, bátor puskás legények
Álltak mindig lesen,
S ha megzörrent halkán egy bokor:
Lapultak csendesen.

Az évezredes magyar erdőt
Tépte kelet s nyugat.
Pusztították, puskázták, ölték
A hontalan vadat.

Ködös hajnal vagy párás alkony?
Olyan mindegy nekünk;
Ebben az átkozott erdőben
Mindnyájan elveszünk!

El kell vesznünk, mert egymást marjuk!
Szomorú végzetünk:
Ez az erdő! Szívünket tépi
Átkos évezredünk!

Logika

A nyomorúság fényből fakad,
S a fény milliókat vakít.
Mindig kellett a fény s az árnyék,
És ütni, rúgni valakit!

Csontvázakon zenél a nyomor
Zsíros hasú szörnyetege,
És torkáról a holnap félszét
Pezsgővel öblögeti le.

Véres szívek tiktakolása
Dönget falakat, kapukat.
Holnap: kirobban a fojtott düh,
A gyűlölet és indulat.

Csontvázmilliók lázas szemmel
Nézik a gyűlölt fényeket.
Rongyban és szennyben érlelik már
A bosszút és a végzetet.

Daltalan dal

Bennem még az ősz, magyar puszták
El nem dalolt nótái zúgnak,
De jajjá válik itt a nóta,
Hol hazudnak, mindig hazudnak.

Posványba hullt a magyar lélek,
És el lett üldözve az Isten.
A Duna-Tisza partjainál
Csak átok van, de áldás nincsen.

A meg nem született dalok hiába
Szunnyadnak évszázadok óta;
Hol a könnyek tengerré válnak,
Kinek kell ott a dal, a nóta?

Maholnap sírni sem tudunk már,
Csak könnytelen szemekkel nézünk,
S a legnagyobb titkot nem értjük:
Hogy élünk még, hogy most is élünk.

Boldogok, akik most nem élnek,
És akik innen menekülnek.
De jaj azoknak az anyáknak,
Kik újabb magyarokat szülnek!

...Bennem még az ősz, magyar puszták
El nem dalolt dalai zúgnak,
De jajjá válik itt a nóta,
Hol hazudnak, mindig hazudnak!

Ez is ének

Ez is ének, de milyen ének?
Jaj, ha nem lennének szegények,
A koldusok éhen vesznének.

Ez is ének: a nincsből adni!
De mikor fog már megvirradni,
Hogy megtanulnánk mosolyogni?

Ez is ének. Szomorú, méla.
Jaj, mi lenne, ha ez is, az is
Eszünkbe jutna néha-néha?

Ez is ének: magyarnak lenni!
Jaj, ha ezt a szent magyarságot
Valaki meg akarná venni!

Jaj, ha ezt a szent magyarságot
A szegény magyarok eladnák,
Mint egy elavult ócskaságot?!

Ez is ének. Szomorú ének.
Jaj, mi lesz itt, ha felébrednek
Az elesettek, a szegények?

Ha meguntuk életbatyunkat

Ha meguntuk életbatyunkat
Göthös, rossz hátunkon cipelni,
Szeretnénk valami nem voltat,
Valami istenfélét lelni.

Odaállni a nagy Úr elé,
És megkérdezni: mire volt jó
A kacagás, csók, könny és bánat,
S a sok bölcső és sok koporsó?

Megkérdezni, hogy meddig tart még
Ez a céltalan ballagásunk?
És mért sajog a szívünk, lelkünk,
Ha egyszer mégis meg kell állnunk?

Mindenség Urához

Te, akinek hatalma végtelen,
Ki őrködöl a mindenség felett,
Mindenütt vagy, és itt vagy énvelem,
És számon tartol minden porszemet:
Engedd, hogy még sokáig tudjam vinni
Sorsom terhét: életkeresztemet!

Élni akarok veled és neked!
Hitet harangoz szívem dobbanása,
Hogy hirdesse szent dicsőségedet.
Te, akinek egyetlen pillantása
Boldogságot adhat mindenkinek:
Ó, engedd vinni még keresztemet!

Mást nem kérek! A szenvedés is éden,
Mikor nevedet suttogja a szám.
Csak engedd még, hogy ott menjek az élen
A szenvedőkkel, és hulljon reám
Egy fénysugár, ha rám tekint szemed:
S boldogan viszem bús keresztemet.

Tűnődés

Én nem tudom, hogy honnan jött elő
Tűnődésem, de oly bölcs, mint egy birka.
Egy szürke massa, csak az agyvelő,
Lehet ládában, vagy selyempapírba’.

Még dolgozik és alkot a magyar;
Munkája nyomán csengenek az ércek,
De ő maga talán annyit sem ér,
Mint kész ruhán az ottfelejtett fércek.

Az asszonyok még szülnek gyermeket,
De a csecsemő üres emlőt rángat.
Most kellene csak a „Talpra magyar!”
E fejtetőre állított világnak.

Most kellenének feszülő dühök,
Mikor a nyomor vészharangot kongat,
És az igazság teteme fölött
Egy egész ország jajgat és sikongat.

Most kellenének igazi igék,
Amikor már a szív is félve dobban;
Amikor már unottak a mesék,
És a proletár nyakig van a bajban.

Én nem tudom, hogy honnan jött elő
Tűnődésem, de itt van, és nem tágul.
Bennem van, mint almában a kukac,
Almában, ami rohadtan aláhull.

És beszélnek a prédikátorok

A nincsen földbe verte lelkeink.
Fejtünk fölött halálmadár kering.
Lesiklanak rólunk a sugarak;
Szívünk mélyén jajok sikoltanak.
Napról napra ritkulnak a sorok.
– És beszélnek a prédikátorok.

Béklyóba verve dolgozó kezünk;
Nincs kenyerünk és nincsen istenünk;
Nincsen mosolyunk és nincsen dalunk;
Vétek a szó és bűn, ha hallgatunk.
Torkunkon kés van s a szánkban horog.
– És beszélnek a prédikátorok.

Dögletes pára lett a levegő,
Az egész ország egy nagy temető.
Halálhörgésbe fúl az életünk;
Pusztulunk, veszünk, sírunk, temetünk.
Átkot hörög a proletár-torok.
– És beszélnek a prédikátorok.

Az Élet zsoldosa

Ne fizessél több zsoldot, Élet,
Én nem akarok háborúzni,
S nem akarlak szolgálni téged!

Vedd el tőlem rozsdás puskámat!
Fáradt vagyok. Küldd haza végre
Kiszolgált, öreg katonádat!

Nem kell arany, sem ezüst érem!
Ne lássák, milyen bolond voltam,
És olcsón adtam el a vérem.

Más bolondot keress magadnak!
Én úgysem tudnék hinni többé
Az eszméknek és jelszavaknak.

Talán akad még olyan dőre,
Aki szűken mért garasokért
Elmegy érted a harcmezőre.

Toborozzál új katonákat,
De reám ne számítsál, mert én
Már meguntam a vad csatákat!

Élet! Ne fizessél több zsoldot!
Elég volt! Engedj hazamennem,
S keress magadnak más bolondot!

Paloták tövében

Csillogó paloták tövében
Új Ráchelek siráma szól.
Penészfoltos, bűzös odúkbán
Istent káromol a nyomor.

Elnyűtt, rothadó szalmazsákon
Álmodik millió Káin
Forradalomról, lázadásról,
Míg szívünket tépi a kín.

Piszokban, szennyben izzó láva
A kiéhezett proletár.
Századok óta vészt sikoltó,
Rikácsoló halálmadár.

Gyűlöletről zeng minden nóta,
És átkot szór minden ima,
Mert rongyosoknak: rongy a sorsa,
S rongyok közt kell meghalnia.

Csillogó paloták tövében
Új Ráchelek siráma szól.
Forradalmakról, lázadásról
Szent álmokat sző a nyomor.

Az én keresztem

Vállamat nehéz kereszt nyomja:
A költészetnek keresztfája.
Ezt a szent terhet büszkén hordom,
Míg föl nem feszítenek rája!

Nincs Betlehem

Kínban vonaglik, mint akasztott ember:
A bűneitől megváltott világ.
Imádság és a bűnbocsánat nem kell,
S nem kellene a szent komédiák.
Messzire tűnt a betlehemi jászol;
Kétezer évnek kínja rúgta fel,
S a poklok tüzén hánykolódó ember
Imádság helyett átkokat lehel.

Szép mese volt a gyermek születése,
A három király és a pásztorok.
De régen lehullt az a fényes csillag,
És lehullottak sok más csillagok.
Halálra rémült némaságba dermedt
A józanság és bölcsesség szava,
S az ártatlan gyermekek jászolára
Véres árnyékot vet a Golgota.

Rothadt ígéktől fertőzött az éjjel,
És búzlik a sok új, hazug mese.
Szól a harang, de süllyed már a templom,
S könnyekbe fúl az éjféli mise.
Haldokolnak a gyermekkori álmok,
És meghalnak a legszebb éjjelen.
Elhamvadnak a karácsonyi fények,
Mert nincs több ige, s nincs több Betlehem.

(1944)

Mi vagyok?

Tegnapok tépett koldusrongya,
Meggyötört mák futóbolondja.
– Én nem várok a holnapokra.

Lehet, hogy napsugár is voltam,
Vagy fönt égtem a csillagokban.
Lehet, hogy még meg sem születtem,
Az is lehet, hogy rég meghaltam.

Mi vagyok én? Mi is lehetnék?
Játékos szellő, röpke emlék.
Halálba dermedt kacajokkal
Megérkezett, hívatlan vendég.

Egy szürke pont a mindenségben,
Az öröm és a baj;
Végsőt sóhajtó ajkakon
A legutolsó jaj.

Tegnapok tépett koldusrongya,
Átkozott mák futóbolondja.

– S félve nézek a holnapokra.

Borús jövődölés

Én – bús fajtámnak búsabb messiása –
Nem jósolok neked fényes jövőt:
Vakon rohansz a végzetednek útján,
S nyomodban futnak kinnal telt idők.

Magcsalt fiaid halálos hörgését
Nem akarja megérteni szíved,
Bár jól tudom azt, hogy a kínok hangja
Vad rohanásod nem állítja meg.

Alig van erőm megfogni a tollat,
Szemeimből a könny is elfogyott.
Rohannom kéne nekem is utánad,
De fáradt vagyok, s lassan ballagok.

Nem leszek én már úgysem jó a harcra,
Nehéz csatákban elpusztult hitem.
Tépett zászlója maradt csak meg nékem,
De azt a zászlót még most is viszem.

Nem győzedelmi tort akarok ülni.
Rongyos zászlómat azért hordozom,
Hogy legyen, aki egy drága halottat
Betakar véle a ravatalon.

Én – bús fajtámnak búsabb messiása –
Nem jósolok fényes jövőt neked,
Mert vakon rohansz végzetednek útján,
És mindannyian elveszünk veled!

Ó, nem fájnak a koldusrongyok

Ne higgyétek, ha szemem könnyes,
Hogy fejetekre átkot mondok.
Szent nekem ez a nyomorúság,
Ó, nem fájnak a koldusrongyok.

Az életemet nem álmodtam
Fényesnek. Kerültek a fények.
A rongyait büszkén hordtam,
És nem fájtak a szenvedések.

Minden kín, ami szívem tépte,
S minden könny, mely szememből hullott:
Nem fájtak soha! Szentek voltak,
Miként rajtam a koldusrongyok!

De amikor egy sápadt arcú
Édesanyát rongyokba látok,
Akkor fájnak a koldusrongyok!
Akkor az egekbe kiáltok!

Mikor a kisbölcsők lakóit
Fojtogatják a koldusrongyok,
Uzsorás bűnösök fejére
Egy rettenetes átkot mondok:

Ne legyen soha nyugodt percük,
Kisértsék őket rongyos árnyak,
Hogy ők is érezzék és tudják:
Ezek a rongyok nagyon fájnak!

Nem tudom, ki az Isten

Én nem tudom, hogy ki az Isten!
Én nem ismerem mást, csak átkot.

Fáj a szívem, ha rá gondolok:
Testvérekém, rongyos ruhátok
Nem fog védeni a hidegtől.
A tél már itt van, s szemünkbe kacag.
Kis testvérekém, ti csak bízzatok,
És ne lássátok, hogy ott, kinn a réten
Sírnak, fáznak a hajléktalanok.
Ki látja útját a kicsi bogárnak?
Azt mondják: Isten. Ó, e szép mesét
Miért kellett a népnek kitalálni,
Mikor ennyi könny hull itt szerteszét,
Mint esőcsepp a novemberi égből.
És itt már csoda – isteni igékből –
Nem fog fakadni. Itt a szép mese
Nem segít, mert nem hallja senki se'.
Nem tudok hinni többé az Istenben!
Az én szívemben megbékélés nincsen;
Átkozva húzom bús sorsom igáját.

És mégis, engem megcsókolt az Isten!

Mikor jön?

Mikor jön egy olyan dalos,
(Már régen álmodozom róla.)
Aki csak mosolyról dalol,
Mert nem lesz búsulni valója?

De boldog lesz az az ember,
Aki azt a dalt eldalolja,
És jaj, de boldog lesz az is,
Aki megérti, aki hallja.

Ha a valóság álom lesz,
S az álom valósággá válik:
Istenember s emberisten
Eljut az utolsó csodáig.

Addig még sok lesz itt a könny,
És telnek bús évszázadok,
Mert nehezen pusztulnak ki
Az önzők és a zsarnokok.

Szegény dalos, bús álmodó:
Itt nincs szépség, nincs győzelem,
Csak elbukás, gond, bú, nyomor
És förtelem – mély förtelem!

Novemberi ének

Nincsenek lombok. Csupaszkok az ágak.
Tarolt mezőkön hideg szél sikong.
Szunnyadó erdők sárga avarjában
Nehéz esztendők árnya borong.

Elrejtett zugok bűzös homályában,
Holtan fekszik a lombnélküli fa.
Nincsen tüzelő. Fekete árnyékok
– Kajánul – tort ülni járnak oda.

Zokog az erdő, a bús magyar erdő.
Zokog a földön a száraz avar.
Körös-körül a lángok égig érnek,
Mégis didereg, fázik a magyar.

Kidöntött fáknak bús könnyei hullnak.
Pincezugokban a kapzsi remél.
Szürke verebek fázósan csipognak;
Már hullik a dér és eljön a tél.

Komondorok

Mint tömjénfüst a magas égnek;
Az átok úszik, fellibeg
A láthatatlan messzeségnek.
És hallgatják süket fülek.

Bolondok vagyunk. Borunk nincsen,
Mégis falnak megyünk vakon.
Osztozunk nem létező kincsen,
És kiszórjuk az ablakon.

Miért is tartanak kutyát ott,
Hol minden kapu zárva van,
S az embert sem veszik kutyába,
Akiknek csak kutyájuk van?

Hej, de sok az éhes komondor!
Dalolunk, sírunk, vinnyogunk,
Átkozódunk, morgunk és hörgünk
És ballagunk – és hallgatunk.

Csurran a vérünk és a könnyünk,
Zárt ajtók előtt reszketünk.
Szomorú, kiveret komondorok:
Ó, mit ér így az életünk?

Nyomorgók éneke

Nem kívántunk sokat magunknak,
Csak azt, hogy tudjuk, miért élünk;
Hogy ne járjunk rongyos ruhában,
S egy kissé több legyen a bérünk;

Hogy asszonyaink sápadt arca
Egy kicsikét megszínesedjen,
S a szürke szabott garasokból
– Néha – jó falatra is teljen.

Ha gyermekeink az éhségtől
– Keblünkre bújva – panaszkodnak,
Ne kelljen mindig azt mondani:
Lesz majd, gyermekem, lesz majd holnap.

Eddig csak ígéret volt minden,
És a holnapok egyre késnek,
S az eljövendő holnapokban
Már nyoma sem lesz a reménynek.

Tanács

Csak hörödjön, sóhajtson, nyögjön,
Ha valakinek baja van.
Egyszer meg fogja tudni azt, hogy
Az üvöltés is hasztalan.

Verébnék, cselédnek, szegénynek
Undorító a zsvaja.
Ne lármázzon az, akinek csak
A hallgatáshoz van joga!

Okosabb is, ha csendben marad
Az elégedetlen bolond.
A hang elszáll, de megmaradnak
A sebek, rongyok és a gond.

Csak hörödjön, sóhajtson, nyögjön,
Aki egyebet nem tehet.
Hiszen nyögni és sóhajtani
Most még szabad, most még lehet.

Táltosok a máglyánál

Nemrég volt. Talán ezer éve:
Vén táltos állott a hegyen,
És imádkozott a Hadúrhoz,
Hogy a magyar boldog legyen.

Belenéztünk a máglyatűzbe,
És csodáltuk a lángokat.
Fekete éj szunnyadt fölöttünk,
S megöltek egy fehér lovat.

Erjesztett kancatejet ittunk,
S belelógott a bajuszunk
Az öblös fakupák mélyébe,
S hátunkat verte varkocsunk.

A táltosok rég elpihentek,
Nincs, aki máglyát gyújtana.
Az évezredes televényben
Szétporladt minden kopjafa.

A fakupák is múltba vesztek,
Fehér lovat sem áldozunk.
Erjesztett kancatej helyett is
Már réges-régen bort iszunk.

A máglyákat most pénzből rakják,
De ott nem gyújtanak tüzet
A népbolondítók. Szemükben
Kapzsiság ül és gyűlölet.

Az ember-lovakat gyűlölik.
Halálra szánt lovak vagyunk.
A vérünkből nő a máglya,
Amíg mi kínnal izzadunk.

Hogy miért jöttünk a világra,
Talán nem tudjuk meg soha.
...Búsan zokog az éjszakában
A sok szétporladt kopjafa.

„Eb ura fakó”

Kuruc pajtás, öreg pajtás,
Hol van a tavaszi hajtás?
„Eb ura fakó”,
Holnap hull a hó.

Nincsen ágyunk, nincsen ágyunk,
Hogy harcoljunk, hogy is háljunk?
„Eb ura fakó”,
Üsse a bakó!

Nincsen ruhánk, nincs kenyérünk,
Mégfagyunk, és éhen veszünk!
„Eb ura fakó”,
Arcunk is fakó.

Szakállunk mellünket veri,
Nagy sár van, de nincs lábbeli.
„Eb ura fakó”,
Rongy a pantalló.

Fejedelem, Fejedelem,
Se szabadság, se szerelem!
„Eb ura fakó”,
Sírni volna jó!

Telik a ma, jön a holnap.
A kukacok lakmároznak.
„Eb ura fakó”,
Nem lesz koporsó!

Sír a nádas, sír az erdő.
Megvert minket a Teremtő!
„Eb ura fakó”,
Eltemet a hó.

Zsuzsika

(Egy újságcikk margójára 1937-ben.)

Angyal volt, de nem volt aranyruhája.
A pólyavászna rongyos, foltozott.
Úgy érkezett a szegény, kis családba,
Mint a többi proletár angyalok.

Mosolyt varázsolt szülei arcára.
Ó, nagyon kellett a mosoly oda,
Mert a nyomornak nagyon nagy az ára:
A szegénységnek nincsen mosolya.

Száraz emlőkből nem fakadhat élet;
Halált lehelnek a nyomortanyák.
S a kis Zsuzsika napról napra fonnyadt,
Mint egy hervadó, letépett virág.

Kórház kellene. De hol van az írás,
Mikor nincs munka és nincs kereset.
Hiba vitte kórházból kórházba
Szegény anya a kicsi beteget.

Tán a rendőrség igazságot szolgál?!
Nem lehet várni! Sürget az idő.
A törvény: törvény! Mit lehet itt tenni?
Nincs beutalás, itt a bökkenő.

...A paragrafus bezár minden ajtót,
A paragrafusnak nincsen szíve!
A paragrafus nem ismer irgalmat,
Most is azt mondja: írás kell ide!

És Zsuzsika – míg sorsán vitatkoztak –
Bekopogtatott az ég kapuján.
Ha itt, a földön nem is fogadták be,
Ott fent az égben lesz helye – talán...!

(1937)

Végtelen harc

Kenyérgond-perceket morzsálva
Duhajkodnak az istenek,
S a nyomort úgy hamuzzák reánk,
Mint tűzokádó kráterek.

A világtörténelem óta
Hull ez a fekete dara,
S nem állítja meg a háború,
Sem a béke gondolata.

Őseim is azért küzdöttek,
Amiért én is harcolok,
S az unokák folytatni fogják,
Amíg ez a vén Föld forog

Míg kenyérgond-perceket szórnak
A zsarnok, földi istenek:
Ezt a harcot sem elodázni,
Sem abbahagyni nem lehet!

Gonoszság

Gonoszság lakozik szívemben,
Mert még akarok és merek
Annyit kívánni, hogy boldogok
Lehessenek az emberek.

Gonoszság lakozik szívemben,
Mert másoknak jót akarok,
S csak akkor tudok mosolyogni,
Ha minden ember mosolyog.

Gonoszság lakozik szívemben,
Mert fájnak mások rongyai,
S a kinullázott emberiség
Örökké meddő vágyai.

Gonoszság lakozik szívemben,
És e gonoszság egyre nő,
Ha üres emlőket cibálva
Felsír egy éhes csecsemő.

Gonoszság lakozik szívemben,
S ez engem kínozt, ostromoz,
Mert minden más szívben jószág van,
Csak az enyém ilyen gonosz!

Zsenik

A korcsmákban zsenik csücsülnek:
Világmegváltó, nagy zsenik.
Néhány üveg bort benyakalnak,
És félisten lesz mindegyik.

Ha cselekedni akarnának,
Nem lenne a sors ily' fonák,
Egyetlen bűvös parancsszóra
Tótágast állna a világ.

Ott születik a korcsmagózból
A megváltó, nagy gondolat,
Hol az alkohol mámorától
Ködös, zsibbadt lesz a tudat.

Csak az utcára kéne menni,
S hirdetni az új elveket.
De hát a tettnél az alkohol
Mégiscsak bölcsőbb élvezet.

Csak az utcára kéne menni,
És egy nagyot üvölni.
De tehetetlenül pislálkol
A korcsmákban a sok zseni!

Régi cirkusz

Tudom jól: a cirkusz régi,
Csak az emberek változnak.
Fene bánja! Lesz, ahogy lesz!
Holnap sem lesz sokkal rosszabb.

Mindegy az, ha bukfencet vagy
Hajmeresztő szaltót nézünk;
Tapsolunk a kóklereknek,
Akik eltüntetik pénzünk.

Gurulhatnak egy kereken,
Táncolhatnak a kötélén:
Nem segít a hókuszpókusz
A nyomoron, a szegényen.

Muzsikálhat a zenekar,
Vidíthatja kedélyünket,
Hiszen a mi jókedvünknek
Réges-régen befütyültek.

Így van már több ezer éve,
S így fog folytatódni holnap.
Tudom jól: a cirkusz régi,
Csak a bohócok változnak!

Elátkozott gálya

Hazudnak a kimondott szavak,
Hazudnak a régi írások:
A földön nincsen többé ember
És rég nincsenek messiások.

A sarkából kifordult világ
Rabok és rabtartók tanyája;
Korbácsütések és sóhajok
Között úszik a földi gálya.

Nincsen vihar, és messze van még
A láthatatlan sziklazátony,
Hogy beteljesüljön a végzet
Ezen a kínnal telt világon.

Nem igaz már az igazság sem,
És nem igaz a földön semmi.

Hej, emberek! Hej, gályarabok,
Meddig akartok még evezni?

Szép, csúnya élet

Szépen, csúnyán más is élt már,
De ahogy én éltem, úgy nem;
Elszánt nekilódulással,
Bajokon túl, jajon innen.

Furcsa volt a születésem,
Furcsa volt a szeretésem,
És amikor eltemetnek,
Furcsa lesz a temetésem.

Úgy visznek ki, úgy ásnak el,
Mint érdemtelen bolondot,
Akit nem érdekelnek már
Az égi és földi dolgok.

De amikor belenyúlnak
Hátrahagyott tarisznyámba,
Rájönnek, hogy ördög voltam
S kedvesem: az Ördög lánya.

Csak az Ördög volt jóságos,
Mert rossz volt hozzám az Isten.
Szépen, csúnyán más is élt már,
De ahogy én éltem, úgy nem!

Dőlnek a rendek

Magyarföldön szépen halnak,
Ha kicsorbul az élet éle;
Hatalmas, villogó kaszák
Csapnak le a nótás legényre.

Dőlnek a rendek, mint a gaz,
Vagy mint a duzzadó kalászkok;
Hullnak a nótás legények,
S hullnak a nótázó leányok.

Nincs itt jövője senkinek!
Aki dalolva lantot penget,
Csírájába fojtják bele
A nótát és a munkakedvet.

Magyarföldön szépen halunk,
S szépen tudjuk a halált várni.
Ó, azok a szörnyű kaszák
Meddig fognak még dúlni, vágni?!

A karácsony felénk üzen

Ezüstfenyők és gyertyák fénye
Ragyog bele a havas éjbe.

Szívünk mélyén a fagy fölenged,
S a karácsony felénk üzenget.

Játék, ajándék, gyermekholmi.
Jó volna vígan tapsikolni.

Uralkodni filléres kincsen,
S boldogan szólni: „Isten, Isten!”

Jó volna ismét gyermek lenni,
S a szőnyegen végigheverni.

De változik az élet tükre:
Ráborulunk a kedvesünkre.

Fölidézzük a szüleinket,
S könnyek lepik el szemeinket.

Az életben minden csak álom,
S könnyek közt jön el a karácsony!

Hej, Élet

Hej, Élet: cifra nyomorúság!
Milyen sápadt vagy és kopott!
Van-e még néhány ígéreted
És néhány fényes csillagod?

Tudsz-e még szépeket hazudni,
S van-e még, aki hisz neked?
Tartogatsz-e még néhány mosolyt
És emberséges könnyeket?

Hazug egednek csillogása
Meddig fog még kísérteni,
Mikor a lélek szeretne már
Mindent, mindent felejteni?

Hej, Élet: cifra nyomorúság!
Meddig húzatod még igád?
Nincs annyi csillaga az égnek,
Mint amennyi átok hull rád!

Ember és Messiás

Úgy jöttünk, mint a messiások,
Úgy érkezünk erre a földre,
Azért, hogy éljünk. És nem azért,
Hogy szívünket lándzsa gyötörje.

Mennyi Krisztus járkal a földön.
Mennyi megváltó jött világra.
De hajh, rossz idők, cudar idők
Járnak itt minden messiásra.

Minden Krisztusra száz lator jut,
S minden latorra ezer fegyver.
De az Isten nincs senkihez sem
Irgalommal és kegyelemmel.

Kereszt, Golgota, sziklasírok
És a többi gyötrelmes holmi.
Uram! Uram! A messiások
Még meddig fognak meglakolni?!

Kellene egy mennyország is

Még széjjelhintek egy-egy szikrát,
Még fellobbantok egy-egy lángot.
Aztán kihunyok, de a lelkem
Izzásba hozza a világot.

Mert kell a dal, hol annyi könny van;
A sóhajok közt kell az ének.
– És kellene egy mennyország is
A proletárok istenének.

...Mert az Istennek sincs hazája,
És nyomortanyák között bujkál.
Szegény – talán – még nyomorultabb
Az összes földi nyomorultnál.

Ó, kell a dal, és kell a vigasz,
Ha a nincsenben ez a minden.
– És mennyországot is kap – talán –
Az a hazátlan, jámbor Isten.

(Cím nélkül)¹

[...]

Az kell, hogy a törvény szentírássá váljon,
És legyen kenyerem, ha már nem kalácsom.

Drága jó Uraim, értsék meg hát végre:
Elfolyik a munkás drága magyar vére.

Elkopik az erő, nincs, ami pótolja,
Krumplira se telik, hogy tellene húsrá?

Kevés keresettel, nehéz munka mellett
Megölik a szívet, megölik a lelket...

Ezen segítsenek, a jó mindenségit,
Aztán nem bánom, ha egymás haját tépik!

¹ Megjelent: Magyarság, XIX. évf., 129. (5155.) sz., 7. o. (1938.06.10.). Az vers sajnos nem maradt fent a hagyatékban, a lap pedig a versnek csak egy töredékét közölte le ezzel a felvezetővel: „*Nem egészen vers, de igaz. Érthető a mai szenvedélyesen és jogosan türelmetlen időkben, hogy szerkesztőségünkbe rengeteg sok programos, politikai verset küldenek be. Persze ebben a válfajban a költészet legnehezebben érheti el a politikai tartalom arányát s így a versek kevésbé maradnak költemények, inkább versbeszédett vezércikkeknek mondhatók. De talpraesett, egészséges gondolata és kerek szókimondása révén így is jóízű helyeslést kelthet egy versnek ideiktatható pár végsora, amelyeket írójuk a mai bonatyákhoz intéz:*” – a szerk.

Új hitvallás!²

Jobb orcámat százszor megütötték,
S én odanyújtám bal orcámat is...
Az én hitemből nem maradt más semmi,
Csak – szívemben – a krisztusi tövis.

Az én lelkemben nincs elhivatottság...
Magyar föld termett, és magyar vagyok!
Követem a szent názáreti mestert,
Miként követték az apostolok.

Ha kővel dobok?! Kenyér van kezemben,
Mert nem gondolok bosszúra soha!
Krisztus szent hitét őrzöm a lelkemben,
Legyen a sorsom bármily mostoha.

...De hazámat, a Szűzanya országát,
Azt mindörökké védeni fogom,
S ha ezer kalmár pénzért is árulja
– Hogy megmentsem –, a szívemet adom!

A kételkedők jöjjenek hát hozzám,
Én megmutatom nekik lelkemet,
Hogy érezhessék, láthassák és tudják
szeretni a szent magyar nemzetet.

² Megjelent: Magyarság, XIX. évf., 163. (5189.) sz., 7. o. (1938.07.22.)

2.

Sírjatok, csillagok

Költőnek lenni: hiábavaló

Költőnek lenni itt nem rendelés.
Ha magyar nótát zeng a cimbalom:
Álmosan, fázón lapul a sarokban
A megkövesült magyar fájdalom.

Mozdulni akar, de a szíve dermedt;
Sírni akar, de könnye elfogyott;
Ütni akar, de annyi ereje sincs,
Hogy szemére húzza a kalapot.

Süket füléhez nem érnek a hangok,
Az ágyúszó is csak halk rezzelés,
És minden, minden hiábavalóság;
Költőnek lenni itt nem rendelés!

Sírjátok, csillagok

Ma sikoltanék egy nagyot:
Fájtok, ti kóbor fellegek
S ti fényes csillagok!

Ma szeretnék kacagni is,
De megszúrta a szívemet
– Álnokul – egy tövis.

Leszámoltam mindenkivel!
A lelkem könnyel van tele,
De mégis énekel.

Sírjátok, fényes csillagok,
Sírjátok, kóbor fellegek,
Amikor meghalok!

Eszme

Nem ember szülte világra az eszmét.
Az igaz eszme Istentől ered,
De hirdetni kell az ember nevében,
Amíg nem késő, ameddig lehet,
Mert egyszer, ha majd elfogynak a könnyek,
És összefog az ármított tömeg;
Akkor már késő... Gyászos lesz a reggel,
És az egész világ beleremeg,

Mert az a tömeg ítéletre megy!

Keresem az embert

Keresem az embert
Milliók és százmilliók között.

...És járhatok hegyek ormain,
Lankás domboldalakon,
Virágos völgyekben,
Levegőben vagy tengerfenekén,
De, akit én szeretnék megtalálni,
Azt a valakit nem találom én.

Drága szövetek, selymek, ócska rongyok
S minden, minden gyűlöletet takar.
És én álmélkodva kérdelem magamtól:
Álmodozó szívem mit akar?

Pinceodúk és tízsobás lakások
Nem isten-csókkolt álmot rejtenek.
Századok óta mind mélyebbre süllyed
A szív s a lélek és az emberek
Csak egymást tépő, gyűlölködő vadak,
Kik nem ismernek poklot és eget.
De balga hitemmel én mégis, mégis
Valami emberfélét keresek.
...És hiába járom a hegyek ormait,
Lankás dombokat,
Virágos völgyeket,
Levegőt vagy a tenger fenekét,
Sehol, sehol nem lehet megtalálni
Az igazit: a szívek emberét.

Hiába keresem
Milliók és százmilliók között;
A szív s a lélek
Ismeretlen világba költözött!

(1948)

Simogatásra nyújtom kezem

A szívemet mindig ütlegek érték,
És most, mikor már-már betelt a mérték,
Simogatásra nyújtom a kezem.

Ember vagyok, és én is vétkezem,
De a vétek súlyától lelkem reszket.
Én megadással hordom a keresztet,

Mert tudom, hogy a szenvedés megbékít,
S az emberek között emberré szépít
Ez a vezeklés, ez a gyötrelem.

Simogatásra nyújtom a kezem
Felétek, testvéreim. Elesettek,
Kik nyomorogtok, éheztek, szenvedtek,

Mert véletek élek, és álmodom
A mindörökre megváltott világról:
Az igazság és béke hajnaláról.

Így élek én, mert tudom, ti hogy éltek!
És ez az élet: vétek, szörnyű vétek!
S hogy meddig tart még így? Én nem tudom.

Gyűlöletek s dühök feszülnek bennem,
De, amikor felétek néz szemem:
Simogatásra nyújtom a kezem.

Ki a felelős?

A kínokra új kínok jönnek,
S a nyomort új nyomor tetézt.
Életünk rozzant fazekában
Vájkál egy láthatatlan kéz,
Hogy fölkaparja, amit úgysis
Bűzletessé tesz a penész.

Cimbalomhúrú bordáinkon
Furcsa melódia kopog.
Egy láthatatlan mester játszik,
S minden csontunk beleropog,
S az ütések fájó nyomára
Újabb fájó ütés zuhog.

Tűrjük ezt az embergyalázó
Játékot ezer éve már,
És percről percre mind nagyobb lesz
Körülöttünk a szenny, a sár,
De nem törődik senki azzal,
Ha elpusztul a proletár.

Marad még mindig annyi szegény,
Amennyi szenvedésre kell.
Törjön a csont, a vér ömöljön,
És szakadjon meg a kebel;
Az életünkért és vérünkért
Itt senki, senki nem felel!

Hiába volt istenverés

Sok volt mindenből az életben,
És mégis minden oly kevés,
Mert későn jön meg, későn jön meg
Az önmagunkra ébredés.

Jól vagy rosszul, de mégis élünk.
Hiába volt istenverés:
Szemeinket nem nyitotta föl
Az embertelen szenvedés.

Itt a lelkek is haldokolnak,
De minden szalmacsépelés,
Mert a világot megváltani
Millió Krisztus is kevés!

És mégsem ütnek

Lázadó népség az én fajtám;
Kebükben vad erők feszülnek,
S minden izmuk ütésre lendül,
És mégsem ütnek, mégsem ütnek.

Szent akarások tüze lángol
Piros vérükben s ereikben,
De valami átok ül rajtuk,
És hallgatnak néma dühükben.

Dacos és büszke az én fajtám,
De a kintől földig hajolnak.
Mégis hiszek, és bízom abban,
Hogy egy napon még ütni fognak.

Egyszer mindennek vége

Egyszer úgyis mindennek vége:
Reánk borul az idők árnya.
Tömjénillatokkal legyezget
Egy láthatatlan angyal szárnya
Ebben az átokba süllyesztett,
Szomorú, magyar éjtszakába'.

Egyszer úgyis mindennek vége:
A rongy is, pénz is elenyészik.
Hiába nézünk botor szemmel
A ködökbe fúlt messzeségig,
És hiába üvöltünk átkot,
Csak halk imádság száll az égig.

Egyszer úgyis mindennek vége,
S mindent elfed az idők árnya:
Csak az Isten és Ördög harca
Az, ami az időt kiállja.
Imádkozzunk az elsüllyesztett,
Szomorú, magyar éjtszakába'!

Kétségek közt

Uram, nézz rám, a kárhozóra,
Kit csúfolnak a bibliások!
Itt minden perc és minden óra
Újabb s újabb megcsúfolások.

Sátánok tömjénezik felém
A kifecamított ígéket.
Hiszek! Hiszek a poklaidban,
Mert a pokol már most is éget.

Hit és kétségek véglete közt
Lelkem porszemként leng az űrben,
Mert csillagtávlatokba szökkent
Minden, amiért lelkesültem.

Ha már a hit is szertefoszlik,
A hitetlenségem is vedd el,
De ne játsszál, és ne labdázzál
Belőled fakadt életemmel!

Uram, nézz rám! Vagy ne is nézz rám!
Jobb, ha egész elfordulsz tőlem,
Mert te is meg fogod azt bánni,
Hogy embert alkottál belőlem.

Legendás éjben

Legendás éjben gyermeket szült
Egy Szentlélektől áldott pára,
És istenes mesék indultak
A csillagfényes éjszakába.

Egy vén ácsmester halkán jajdult,
És kínjában homlokot ráncolt,
S könnyes szemekkel nézte, nézte
A gyermeket s a kicsi jászolt.

Valahol messze fegyver csörrent.
Az istállóban csend és béke.
– S a kicsi gyermek rámosolygott
Az anyja fehér kebelére.

Az anyák azóta is szülnek
Imát, jóságot, harcot, átkot,
De nincsen, aki megváltaná
E bűnben fuldokló világot!

Hahó, hahó

Félek. Itt olyan sötét minden,
Hogy még hallgatni sem merek.
Hahó, hahó! Kiáltunk, zúgjunk
És ordítozzunk, emberek!

Riasztó rémek árnya rebben,
S a szívemben: sárkányköröm;
Sorvaszt, emészt, véretem szívja
Patkányokkal telt börtönöm.

Hahó, hahó! Sötét a cella,
És túl vastagok a falak.
Millió cellában, millió fogoly,
De hallgatnak és alszanak.

Ha még sokáig tart az álom
És ez a rémes éjtszaka,
A végítélet harsonája
Sem ébreszt föl senkit soha!

Patkányhizláló, álmos népség,
Még meddig, meddig tűritek?
Hahó, hahó! Kiáltunk, zúgjunk
És ordítozzunk, emberek!

Keresztek

Heródesek mindig voltak,
Heródesek mindig lesznek;
Nem lesz soha vége-hossza
Krisztusoknak, kereszteknek.

Aki remél, aki bízik,
Aki szenved, aki fázik;
Mindig keresztet hord a hátán
A halálig – elmúlásig.

Aki nem hisz, akinek már
Lelkét megvette a Sátán,
Annak is nehéz kereszt,
Súlyos kereszt van a hátán.

Ott van mindenütt a kereszt,
Kunyhókban és palotákban,
Háborúban, békességben,
Születésben, elmúlásban.

Vannak súlyos, nagy keresztek,
S könnyű keresztek is vannak.
De aki a könnyűt viszi:
Jaj, lesz annak, jaj, lesz annak!

Heródesek keresztjei
Kicsik, mint a díszek, ékek,
De holnap már nagyok lesznek,
S rajta függnék a pribékek.

Ha Isten lehetnék

Összegyűjtenék minden elesettet,
Akiknek eddig álom volt a pompa.
Vidámságot és aranyakat lopnék
Kiuzsorázott, tépett rongyaikba.

Elvinném őket fényes palotákba,
Drága kincseket hintenék eléjük.
Sápadt arcukra békét simogatnék,
Hogy megnyugodjon lázadó vérük.

Minden ekének én fognám szarvát,
Én fogom meg a munkás kalapácsát,
S úton-útfélen a nyomukba mennék.

Nem kellenének korbácsok és börtön;
Mennyei éden lakozna a földön,
Ha a szegények istene lehetnék!

Mérgezett mesék

Még néha eltotyog élém
Egy gyermek, akit úgy szerettem,
Ahogy magamat. És aki
Olyan, mint egykor én lehettem.

Meséket hívő, csacska lény,
Aki nagy szemeket meresztett,
Mikor meséket hallgatott
Anyukája szoknyája mellett.

Eltűntek a régi mesék.
Azóta újabb mesék vannak:
Hazudoznak a belföldi
És a külföldi nagyhatalmak.

Az új meséket már unom.
A régi mesék kellenének,
A régi, tündérszép mesék,
S az elfelejtett dajkaének!

...Még néha eltotyog élém
Egy régi, ártatlan kisgyermek,
Akinak tiszta szívébe
Mérgezett meséket kevernek.

Vihar a Genezáreti-tavon

Viharzó éjben reng a bárkánk.
A végtelen tenger: sötét.
Velünk az Úr, tudjuk, velünk van.
De alszik: lehunyta szemét.

Az árbócrúd villámtól reccsen,
S ropog a bárka oldala.
Jaj, elveszünk, ha még soká tart
Ez a rémes, vad éjtszaka.

Gyarló szemünk hiába bámul,
A partot nem látjuk sehol.
Velünk az Úr! A szívünk mégis
Vad félelemmel zakatol.

A mélységekben rémek lesnek,
Nagyszájú, éhes cethalak.
Mi lesz velünk, ha a hullámok
Örökre elborítanak?

Viharzó éjben reng a bárkánk.
Szívünket kétség tördeli.
Hé, emberek! Jó volna mégis
Krisztusunkat felkölteni!

Mégis jobb élni

Dölyfös göggel gondoltam mindig
Az életre és a halálra.
Meddő bolondság az életharc,
Ha meg kell halni nemsokára.

Annyi csalódás, annyi vessző
Ért e rövidke stációban,
Hogy értelmét veszti az élet.
Mégis eltűröm, mégis jól van.

Születni sosem volt dicsőség,
A meghalásban sincsen érdem,
Mégis, ha a halál kerülget
Megbicsaklik reszkető térdem.

Elátkoztam százszor, ezerszer
A percet, melyben megszülettem.
Mégis úgy vélem: jobb, ha később
Kong a lélekharang felettem.

Kutyadolog

Feneketlen álmaim mélyén
Pislogok, mint kutya a kútban.
Még csak egy utolsót vonítok,
S azután megnyugszom az Úrban.

Eddig csak halk vakkantásokkal
Fogadtam minden szekézzörgést,
De most üvöltve adom tudtul
A legutolsó megcsömörlést.

Sok gazdám volt. Sokat szolgáltam,
S megbecsültem a tisztes rendet.
Mégis mindenkor úgy ugattam,
Ahogy nekem legjobban tetszett.

Szájkosarat, pórázt nem bírtam;
Mindig szájkosár nélkül éltem.
Szíjra fűzve és elnémítva
Végem lett volna réges-régen.

Dögrovásra kerültem mégis.
Nem hallgatok meg több uszítást,
De utoljára elüvöltök
Egy hátborzongató vonítást!

Aludjunk egyet

Aludjunk egyet! Szép az álom,
S mi aludni szépen tudunk.
Minek a harc, ha attól félünk,
Hogy győztesen is elbukunk?

Ha magyarsors a sors: mit érlel
Egy-két elkottyantott titok?
Aludjunk egyet! Jaj, lám én is
Már a fal felé fordulok.

Megunt dolgokon kár rágódni,
S ami új, amit nem tudunk,
Az ne érdekeljen bennünket:
Okosabb, ha szemet hunyunk.

Itt örökösen lebunkózták
A jót és szépet akarót.
Bátorság az is, ha fülünkre
Ráncigáljuk a takarót.

Aludjunk hát, én álmos népem,
Mert aludni szépen tudunk.
S ha keresztülgázolnak rajtunk:
Higgyük azt, hogy csak álmodunk.

Életcsárdában

Gyásztivornyas éjjelben zsibbad
A veszteglő akarát.
Nincsen erőm, hogy kiűritsem
A csordultig telt poharat.

Az életcsárda kormos falát
Sötét árnyak lengik körül.
Jó volna sírni, de nincs könnyem,
És nótázni sem sikerül.

Mámor kellene, buta mámor,
Hogy felvidítsam magamat,
Hogy csillogó aranyban lássam
A piszkos, kormos falakat.

De öröm került poharamba;
Keserű szám szélét nyalom,
Míg szemtelen legyek rajzanak
Az összemocskolt asztalon.

Mennék, de nincs erőm felállni.
Futni, rohanni kellene,
De itt marasztal, ide láncol
Egy régen elhangzott zene.

Gyásztivornyas éjjelben zsibbad
A veszteglő akarát,
És nincs erőm, hogy földhöz vágjam
A csordultig telt poharat.

Ha nem merünk

Rongy életünket minek
Toldani-foldani,
Ha nem merünk egy szót sem
Bátran kimondani?

Ha gyáván lép a bátor,
Nincs célja semminek,
Mert tétovázó lábát
Eltörik a kövek.

Minden roskatag lélek
Hamar verembe hull,
S aki rest fölébredni,
Annak bealkonyul.

Bár én még bátran lépek
A göröngyös úton,
De mégis attól tartok,
Hogy mélyen aluszom.

Rongy életünket minek
Toldani-foldani,
Ha nem merünk egy szót sem
Bátran kimondani?

Pipafüst mellett

Pipafüstömből nem legendák,
Csak gondolatszilánkok jönnek.
Lázba hozhatnák a világot,
És mégis csendben elpihennek.

Pihenjete csak! Nincs itt szükség
Nagyszerűt látó álmodókra.
Nincs szükség harcra, alkuvásra,
Csókra, bókra és sóhajokra.

Pihenjete, és ne lássátok,
Hogy a világ lázadni készül;
Hogy egyik felén minden romban,
S a másik felén minden épül.

Szabadságot, csókot, szerelmet
Ne keressetek sehol máma,
Mert elnyel minden gondolatot
A mesterséges harci lárma.

Pipafüstömből vészes rémek
Gomolyognak reám meredve.
Kérdően néznek felém. És én
Hallgatok némán, dideregve.

Világvárosi pillanatkép

Az éjszakában nesztelen suhannak
A drága autók. Szikrázik a fény.
Egy öreg koldus bűzös, rossz ruhában,
Csendesen áll az utca szögletén.

Nők, férfiak, kacaj és parfümillat,
Neonfények, ékszer, virágcsokor.
Az egyik oldalon dúskál az élet,
S a másikon fuldoklik a nyomor.

Végtelenebb a fonákság mindennél;
Osztozkodás a rongyon és a kincsen.
A világvárosok prédái fölött
Marakodik a Sátán és az Isten.

Mindenki küzd

Mindenki küzd és birkózik,
Mindenki egy mély vermet ás.
És mindenkibe belemar
Egy irgalmatlan csikarás.

Mindenki áll, mindenki fut,
Mindenki vár, mindenki les.
És úgy hordják az életet,
Mint a batyut az ószeres.

És nyikorog és csikorog
A sors, mint kenetlen szekér.
Egy döccenés, vagy roppanás,
És minden, minden véget ér.

Mindenki küzd és birkózik,
És mindenki csodákra les.
Szegény balgák, nem tudják, hogy
Nincs értelme, nem érdemes.

Egyetlen örökség

Koholt igéktől túlterhelt agyunk
Nem tud feledni, és nem tud butulni.
Nehéz az élet, mert túlzottan sok
A belepakolt, fölösleges holmi.

Sokan vagyunk mi, jámbor vándorok,
Végtelent nézve, véges úton járva.
Vezekelve mások bűneiért
Rászolgáltunk a penitenciára.

Ha volna, aki néha ránk tekint;
Egy istenféle valaki, akárki:
Mi, életben tévelygő búcsúsok,
Könnyebben tudnánk útjainkon járni.

Galád esztendőik igéje dadog
Nem létező világról és csodákról.
Isten fia rég a mennyekbe ment,
És nem maradt más nekünk, csak a jászol.

Adjon Isten

Adjon Istent tudunk köszönni,
De az Isten nem akar adni
Se jó napot, se vidámságot,
S ezért kell sorsunkat siratni.

Adjon Istent és jó napotot
Köszöntgetünk jobbra-balra.
Hanem az Isten és a jó nap
Nem köszöntget rá a magyarra.

Csaló igék

Talmud, Biblia és a többi
Szentséges, vallásos szöveg
Nem adnak többé vigasz-tébolyt,
Hiszen senki sem érti meg.

Milyen őselem csiholt szikrát,
Hogy a korlátolt értelem
Elvégezhesse pusztítását,
S azt mondjuk rá: történelem?

Hiába hazudta világra
Korán igéit Mohamed;
A hívő lelkek sokan vannak,
Csak az ember lesz kevesebb.

Mártírságot szenved az élet,
Míg csaló imánk felbuzog.
Hogy is tudnának segíteni
Az istenek és krisztusok?

Talmud, Biblia és a többi
Kiagyalt, szentséges dolog
Hiába van, mikor a világ
Véres ködökben háborog.

Futna, aki tudna

Futna, aki futna,
Aki futni tudna,
De a magyar nyomor-kátyú
Mégis itt marasztja.

Rossz sorsú szegények,
Hajh, zsvány egy élet;
Nagy ára van az itálnak
S a falat kenyérnek.

Túrtünk már sokáig,
Hullásig, rogyásig.
Bírjuk-e még tovább túrni
Egy újabb bukásig?

Nagy sor a mi létünk
És a szenvedésünk.
Ha meghalunk, nem is tudjuk,
Hogy miért is éltünk.

Futna, aki futna,
Ha még futni tudna.
Hajh, rossz idők, cudar idők
Járnak a magyarra!

„Mennyből az angyal...”

„Mennyből az angyal...” – zengett az ének.
Vígán dalolták ifjak és vének.

A téli éjben csillag világolt,
S néztük a Jézust, szalmát és jászolt.

Fehér hópehely hullott a földre;
Örömből fakadt Szűzanya könnye.

De beborult a csillagos égbolt.
Boldog karácsony, de réges-rég volt.

Messziről zeng most a kedves ének.
Sírnak az ifjak, sírnak a vének.

Egy kopott bábu: Jézuska teste
Szomorú minden karácsony este.

„Mennyből az angyal...” nem jön le többet,
S nincs, ki megváltsa a bűnös földet.

Szellemidézés

A jóság szellemét idézem.
Varázsszavakat mormolok
A homályba borult világban,
Ahol minden recseg, ropog.

Asztrálestek úsznak a légben,
Afféle csodabogarak,
S úgy szaglásszák a földgolyóbist,
Mint vad nyomát az agarak.

Rossz szellemek! Sok van belőlük.
Ezek az antikrisztusok.
Futnának tőlük – ha tudnának –
A háromlábú asztalok.

Nyomukban a pusztulás réme
Fújja a harci riadót,
Hogy behajtsa az embereken
Az élet- és a vér-adót.

A jóság szellemét idézem,
Mert a világ recseg-ropog
De nem tudnak itt segíteni
A bűvös hókuszpókuszok.

Szent az emberélet

Egyformán szent az emberélet:
Leány, fiú, anya, apa.
Az életet meggyötörni
Senki élőknek nincs joga!

Az önzés korszaka letelt már,
Ébresztgetnek a reggelek,
S a felderengő hajnalfényben
Reszketnek a gazemberek.

Mindenki tudja, mi a bűne
S azt, hogy a szenvedés mit ért?
Fizetni kell minden zsványoknak
A könnyekért s a rongyokért!

Ébrednek már a hajnalvárók:
Az éhezők s a rongyosok,
És menekülnek a porondról
A zsványok és gyilkosok.

Új vérszerződés kellene

Fölvágnám az ereimet
Egy éles, görbe vadászkéssel,
S megkötném a vérszerződést
Egy életre a hét vezérrel.

Egyetlen, szent cél vezetne:
A magyar népet összefogni,
S a boldog magyar jövőért
Harcolni, és nem megalkudni.

De a szándék meddő dolog.
Hiába nézek erre-arra:
A koldus magyar ég alatt
Nem lelek hét igaz magyarra.

Széthúzás lett itt az erény.
Cél, szándék, hit minden hiába.
– És könnyezve emlékezem
Honszerző, hős Árpád apánkra.

Hideg tél

Hideg van kint. Ilyenkor legjobb otthon.
A megfagyott föld keményen kopog.
Milyen jó nekünk, és hogy szenvedhetnek
A rongyosok és hajléktalanok.

Kutyát sem ver ki ilyenkor az ember.
Hanem az Isten az kegyetlenebb,
Mert nem akarja látni azt, hogy mennyi
Ember fázik, mint a kivert ebek.

Talán a hó az irgalmasság könnye,
Amelyet az ég a földre dobott.
De hát itt nem tud segíteni az sem,
Mert mit ér az a könny, mely megfagyott?

Hideg tél van. És tél van a szívekben.
Földre és szívre fagyott könny havaz.
S én úgy szeretném ilyenkor azt hinni,
Hogy sem a tél, sem a könny: nem igaz.

Nagy baj nem lehet

Hej, zsványok! Itt nagy baj nem lehet.
Én már tudom, hogy mit jelent az élet.
Én már nem tudok hinni senkinek,
S nem érdekelnek a hazug beszédek.

Örök mese a nagydarab kenyér,
De valóságnak itt vannak a rongyok.
Ezt én hiszem. És akik nem hiszik,
Azok ostobák, hülyék és bolondok.

Mert úgy van az, hogy mindig az zabál,
Aki közel van a húsos fazékhoz,
Azok henyelnek s élnek igazán,
Kik a tömegnek azt mondják, hogy „dolgozz”!

Hej, zsványok! Itt nagy baj nem lehet.
Nincs, aki lázít és a tüzet szítsa.
De talán egyszer valaki mégis
Azt a fazekat reátok borítja.

Nem tanul a magyar

Béklyót, bilincset, pórázt, jármot
Nem egyszer raktak már nyakunkra,
De nem tanultunk, mégsem tudtunk
Vigyázni sohasem magunkra.

Drága földünk nem egyszer ázott
A kicsorduló, piros vértől,
S a könnyek is de sokszor hulltak
Az árvák s özvegyek szeméből.

Ördög fattyúja a magyarság:
Lángoló pokol száműzöttje,
S ezért van az, hogy önvesztére
Gázol, rohan a lángba, tűzbe.

Ezért van az, hogy békességét
Félrerúgja és szétzilálja,
S ezért száll mindig annyi bánat
És keserűség otthonára.

Nem tanult eddig semmiből sem,
S nem fog tanulni ezután sem.
Ezért bünteti ezt a népet
– Századok óta – az Úristen.

Mi is feltámadunk

Feltámadtál, mondja a régi írás,
S hogy örökké élsz, megölt Krisztusunk.
Hitünk már nincsen, de szeretnénk hinni,
Hogy egyszer még mi is feltámadunk.

Élünk ugyan, de rosszabb a halálnál,
Amit az ember életnek nevez.
Fejünkre töviskoszorút helyeznek,
Ami gyötör és halálra sebez.

Küldj egy jelet, egy égi fényt, egy hangot,
Mert a holtaknál holtabbak vagyunk!
– De hitetlenül is szeretnénk hinni,
Hogy egyszer még mi is feltámadunk.

Egy kis történelem

A mi sorsunk a legnagyobb titok:
Szégyen, gyalázat az, amiben élünk,
S amit tűrünk mi, magyar koldusok.

Árpád e sorsot nem így rendelé el,
Mikor népének földet, hazát szerzett.
De azóta nincs őszinte vezérünk,
És vezér nélkül mit tehet egy nemzet?

Mátyás király még akart teremteni
– Árpád örökén – egy kis igazságot,
De hol van már egy emberöltő terve,
Mikor már ő is régen sírba szállott?

Voltak királyok és voltak vezérek
Ebben a honban Árpád apánk óta,
De mindegyik csak nyúzta ezt a népet,
S még nehezebb lett a magyarok sorsa.

...És ez a sors a legnagyobb titok.
Szégyen, gyalázat az, amiben élünk,
S amit tűrtünk mi, magyar koldusok.

Mindez mire jó?

Az életünk tüzet fogott,
És mégis minden átkozott,
Mert semmi meg nem változott.

Régi nótát húz a vonó,
S nem változik a tett, a szó.
Ó, mindez, mindez mire jó?

Csak a reményünk illan el,
Mint napfénytől a ködlepel,
És a Halál reánk lehel.

Ó, szép a nyár, de szebb a tél,³
Mikor az ember nem remél,
Mert úgy él csak, hogy félig él.

Az életünk tüzet fogott,
És mégis minden megfagyott,
Mert ez az élet: átkozott!

³ József A-tól – A versíró saját megjegyzése. Pontos vers: József Attila: *Ime, hát megelétem hazámat* – a szerk.

Tud a magyar

Hallgatni és t  rni
Szépen tud a magyar.
Csak foga csikorog,
Ha valamit akar.

Szépen tud hallgatni,
Em  szt  dni, várni,
De ahová kéne,
Nem tud odav  gni!

Az ember türelmes

Sok furcsa dolgot lát az ember,
Amíg egy életet leél.
Egy vigasza van rossz sorsában,
Az, hogy jobb életet remél.

Ha rázúdul bús életében
Egy még búsabb tragédia:
Nem tehet mást, csak bámul, bámul,
Mint borjú az új kapura.

Sok könnyet hullajt el az ember,
De nagyon keveset nevet.
Szinte csodálatos, hogy tűri
Ezt a baromi életet.

Megváltók

Hol késik a világmegváltás?
A Krisztus által tett ígéret?
Hitünk, erőnk, bizalmunk fogytán,
És lelkünk is az Ördögé lett.

Elfásultunk a vad meséktől,
És kész röhej a lelki torna.
Az emberiség edzi magát
– Vad háborúkkal – a pokolra.

Mezítlábas, vezeklő szentek
Megunták az ígéket rágni;
Mindenki tudja már e földön,
Hogy megváltást nem fog találni.

Ismerjük az ígéret titkát,
Megismertük a magunk kárán.
De mi megváltjuk a világot
Az életünk és vérünk árán.

Idill

Kint halk léptekkel jár az est,
A hideg, téli est,
S a sápadt, éhes arcokra
Piros rózsákat fest.

Ablak mögött a lámpafény
Ijedt szemekkel néz,
És odabent – a falakon –
Regényt ír a penész.

Rozzant ágyán a robotos
Az asszonyára les,
Aki szétmálló ingében
Poloskákat keres.

Majd kialszik a lámpafény,
S a fáradt emberek
A boldogságról álmodnak,
És nyomort nemzenek.

Magyar tél

Jégtáblák úsznak a Duna vizén.
Jajgatva, nyögve viszik a habok,
S a télbe dermedt magyar világot
Reszketve nézik a bús csillagok.

Jégcsapok lógnak az ereszekén,
S az ablakokon jégvirág virít,
S a fűtetlen, hideg szobák ölén
Éhség, bánat és könnyes gond lakik.

A fellegekből fehér hó szitál,
És mindent szűzi fehérség takar.
S a fehér télben – fekete arccal –
Káromkodik és gyászol a magyar.

Hideg tél van a magyar ugaron.
Farkas üvölt, és hideg szél sivít.
De a hó alatt szunnyadó világ
Tavaszcól és napfényről álmodik.

Rigmusok (I.)⁴

Egy óriási vaskelep
Szédíti, rázza lelkemet,
Hogy megírjam e versemet.

A szellő porfelhőt kavár.
Az egész világ zűrzavar.
Mindenki rossz, de jót akar.

Az élet: cifra karnevál,
De ajtajában koldus áll,
A legnagyobb úr: a Halál.

Van szerelem és szerető,
Van édes álmot kereső,
S mindent elfed a temető.

A vaskelep forog, forog,
És könny csurog, és vér csurog,
De zengenek a rigmusok.

⁴ Szerepel egy másik vers ugyanezzel a címmel az Álmodó Asszonya c. kötetben – a szerk.

Évszázadok mostohái

A szegénységre századok hazudják
A förtelmes és ocsmány vádakat.
Nagy bűnük van: az éhezés, a rongyok,
És nem jó a feloldó pillanat.

Kenyérkéjük: gond! Bölcsőjük: koporsó!
Életük: munka! Álmuk: gyötrelem!
És elsőknek rugdalja őket sírba
A háború és a történelem.

Nevük és sorsuk feledésbe süllyed,
Mert kegyetlenek az évszázadok.
Bús életükre és kihűlt szívükre
Hidegen néznek le a csillagok.

Rossz utak foglyai

Csorbult önérzetek mezsgyéjén
Tévelygő, fáradt, mai ember,
Hiába tépi meg ruháját
Nagy, igazi utakra nem lel.

Hiába mutatja az irányt
Fűszál, bokor, fa, kő és tábla,
Azon az elátkozott úton
Gépiesen lépdél a lába.

Hiába jaj, sóhaj, üvöltés,
Robbanó dühök, szitok, átok,
Nem engednek senkit letérni
A sátáni parancsolások.

Csorbult önérzetek mezsgyéjén
Őszinte szívvel kéne járni,
S akkor minden megfáradt ember
Igaz útra tudna találni.

Magyar országutak krisztusaihoz

Fából és plébából való krisztusok,
Kik úgy álltok, mint földbeszúrt igék:
Látjátok-e a magyar jövődőt?
Látjátok-e egy nép vérző szívét?

Virágok helyett gyom és gaz fakad
Keresztjeitek korhadó tövén,
Míg penészfoltos arccal méléztek
Az országutak fehérülő kövén.

...És mégis, mégis, nektek tudni kell:
Lesz-e hit annak, ki hinni akar?
Mit ér az ima, és mit ér a szív?
– És mennyit ér az ember, ha magyar?⁵

Ti sokan vagytok: sok itt a kereszt,
És sokfelé vezetnek az utak.
Csak ti látjátok, hogy sárgul a rét,
S véres iszapba fúlnak a kutak.

Csak ti tudjátok, mennyi itt a könny,
S hogy mennyit szenved a megcsalt magyar.
Ó, halljátok-e sikoltásait
Egy nemzetnek, mely irgalmat akar?

⁵ *Ady*: „Mit ér az ember, ha magyar?” – a versíró saját megjegyzése. Az idézett vers: *Ady Endre: Az ősz Kaján* – a szerk.

Magyar utaknak néma őrei;
Fából és pléhből való krisztusok:
Árva népemért sírjatok velem,
És ti is, ti is imádkozzatok!

Bibliás szavak

Aki elárulta a Mestert,
És harminc ezüstre becsülte;
Akár ember volt, akár Sátán,
De őt is földi anya szülte.

Júdás, Júdás, én nem vádollar,
Bár botlásodat nem is védem.
Rád gondoltam. Csak ennyi történt,
És most nagy álmélkodva kérdem:

Ha tizenkét hű apostolból
Csak egy tudott áruló lenni,
Miért a botránykozás, hű-hó?
Hiszen akkor nem történt semmi!

Ma milliók követik Krisztust
Mellüket verve, tülekedve,
De igaz ember nincs közöttük:
Én esküszöm Júdás nevére!

Ha volna anya, aki tudna
Egy új, megváltó Krisztust szülni;
A sok Júdás fél ezüstre sem
Tudná a mesterét becsülni.

Az áruló csók sokkal olcsóbb,
És esküszöm Júdás nevére,
Hogy elátkozott Golgotánkon,
Most ingyen hullna Krisztus vére!

Nincs többé Messiás

Elrabolták Magyarországot;
Nekünk már csak pokol maradt.
Most ördögűző módon rázzuk
Az elátkozott rongyokat.

Messiások nincsenek többé,
Megölték az évezredek,
És pokolbeli Golgotánkon
Hitünk is megfeszítettett!

Szent bibliák feldúlt világát
Könnyezve nézi a szemünk,
És holnapra már mi is, mi is
Keresztekre feszítettünk.

A magyar föld hű volt

A magyar föld örökké hű volt,
S úgy ringat minden életet,
Mint hű dajka. S ha csúf az élet,
De álmodni szépen lehet.

Én is de sokat álmodoztam
Száraz kenyéren és vízen.
És mégis, ezen a szent földön
Himnusz volt minden énekem.

Hogy szenvedtem és rongyolódtam,
Azon is túltettem magam.
De megöl az a gondolat, hogy
A szabadságnak vége van.

E föld hű maradt önmagához,
De címeres gazemberek
Árultak el minden barázdát
És minden hű magyar szívet.

Itt énekelni sem lehet már,
S talán jobb is hallgatok,
Mert könnyekbe és vérbe fúlnak
A felcsendülő dallamok.

És nem tudom, hogy mit tegyek már.
Se könny, se átok nem segít,
És tétlenül kell hullni látnom
A nemzet legjobb fiait.

A magyar föld örökké hű volt,
És hozzá én is hű leszek,
S ha úgy adódik, föláldozom
Érte hűséges szívemet.

Váróteremben

Jegyünk megvan a másvilágra,
Csak várni kell a vonatot.
Egy életen át készítgettük
Az útravaló csomagot.

Eszünkbe jutott ezerféle
Holmi, amiket elviszünk.
Együtt van minden, ami csak kell,
Amit nem nélkülözhetünk.

Most itt állunk az állomáson,
És szorongatjuk a jegyet,
S mintha valami hiányozna:
A tiszta lelkiismeret.

Most már késő. Sikoltó fékkel
Megáll előttünk a vonat.
Beszállunk, és magunkkal visszük
A hiányos csomagokat.

3.

Ha felébred a proletár

Álomország

Reményekből s álmokból élünk;
Álmokat terem a vetésünk,
És álom lett a nevetésünk.

Panasz sír a sok éhes szájon,
S az áldott Duna-Tisza tájon
Minden álom: szomorú álom.

Rongyos felhők úsznak az égen,
Rongyok vádolnak síró szélben,
S a zászlónk is rongy – réges-régen.

Láthatatlan óriás lába
Belerúg a nyomortanyákba,
Gyermekekbe, édesanyákba.

A bölcsőkben csontok zörögnek,
Laposra vert keblek hörögnek,
És szebb álmokért könyörögnek.

De jó is, hogy mindez csak álom,
S hogy egyszer majd vígan ébredünk
Átkozott, hideg nyoszolyánkon.

Ha felébred a proletár

Ne bántsátok őt szent álmában;
Arany ködökben áll a gyár,
S az asszonya szép új ruhában.
Most álmodik a proletár.

A baktériumtermő, szűk hely:
Szép, tágas, tiszta palota,
S a gőgicsélő gyermek hangja:
Égi, angyali muzsika.

Bor gyöngyözik a poharában,
S az asztalon fehér kenyér.
Az élet: egy szép tündérálom.
Szép a munka és szép a bér.

Nem lázong bosszúért a vére,
A szíve dallal van tele,
S a homlokára csókot lehel
A proletárok istene.

Ne bántsátok őt mély álmában,
Mikor aranyködökben jár,
Mert egy világ fog összedőlni,
Ha felébred a proletár!

Ha valaki kopog

Ha valaki kopog az ajtón,
Lesznek megriadt szívverések,
És számot vetünk önmagunkkal,
Mert vannak vétkes ébredések.

És eszünkbe fog akkor jutni,
Hogy voltak bűnös álmodások;
Vérgőzös, halálos mulatság,
S előre ivott áldomások.

...Mert úgy volt az, hogy minden senki
A mellét féltéglával verte:
„Hej, cudarok! Én magyar vagyok!”
– S a haláltáncot járta egyre.

Kis gonoszok, aprócska rosszak
Vágytak, akartak tündökölni,
És véres ábécét tanultak:
Ölni, ölni! Egyre csak ölni.

De jó föld ez, mert benne rothad,
Aminek nem kell égis égni.
Itt megméretett minden, minden,
És tudnak itt híjával mérni!

Ballada

Szól a régi nóta,
Az elcsépelet nótá:
Nincsen semmi változás itt
Évszázadok óta.

Éhezőt ütöttek,
Dózsákat sütöttek.
Hogy a szegény csak hallgasson,
Azon mesterkedtek.

Az ország szegénye,
Mindenki cselédje
Sóhajtozva, keseregve
Bámul fel az égre.

Vérét szipolyozzák,
Családját rugdossák,
Könnyel ázott kenyérekét
Százszor elorozzák.

Ellopták az álmot,
A szent szabadságot.
Szociálisan csinálják
A nyomorúságot.

De a póri banda,
A szemetek alja,
Piros vérét a hazáért
Panasz nélkül adta.

Hogy így szól a nóta
Évszázadok óta:
Paragrafus-gazemberek,
Ti tehettek róla!

Dalolj vagy sírj

Bölcsőbe huppan rúgkapálva
A nyomor-bimbó, és nyafog.
Dalolj vagy sírj, bolondos élet:
A csecsemők még boldogok!

Izmokat sorvasztó kenyérgond
Lélekfaló torokkal vár.
Dalolj vagy sírj, bolondos élet,
Ha vért izzad a proletár!

Bomba robban és szurony csörren?!
Üzlet a harc, az ütközet.
Dalolj vagy sírj, bolondos élet,
Ha a tömeg adót fizet!

Olcsó nagyon a könny, a bánat,
S győzi a rongyosok hada.
Dalolj vagy sírj, bolondos élet,
S elcsuklik a panasz szava!

Soha nem fogy el ez a tábor;
Újabb kínokat szül a kín.
Dalolj vagy sírj, bolondos élet,
A rongyosok bús álmain!

Mit hoz a holnap?

Vajon mit hoz nekünk a holnap,
És mit hoz a holnapután?
Ó, hány Krisztus fog még meghalni
A vérző, magyar Golgotán?

A nyomorúság minden kincsét,
A foszladozó, rossz ruhát:
Tépik, cibálják barbár kézzel,
Mint Krisztusról a glóriát.

Az istenember sápadt arcát
Meddig érik még ütlegek?
És mikor fognak meglakolni
A lesújtó, zsarnok kezek?

Talán már nem lesz soha holnap,
És nem lesz több holnapután,
S az utolsó Krisztus is meghal
A vérző, magyar Golgotán?!

Nem születtem hősnek

Nem születtem hősnek, sem birkózónak.
Az én világom: egy külön világ,
Ahol nevetni és szeretni tudnak,
És nincsenek földi komédiák.

Egy perc alatt mérföldet lép a lábam,
És megölelek minden csillagot,
Vagy megbújok az Isten lábnyomában,
Akinek még árnyéka sem vagyok.

S mert bennem rejlik minden földi jószág,
Csak azért vagyok gyarló és gonosz.
S mert megbilincsel gyakran a valóság:
Eltűröm, ha az élet ostoroz.

Taposhatnak a mindennapi gondok,
Az én világom: egy külön világ,
S ha megértik majd egyszer a bolondok:
Megszűnnek a földi tragédiák!

Keletről jöttem

Keletről jöttem. Ősapáim vére
Ezer csatán át nyugatra hozott,
És elvetett a Duna-Tisza táján,
Mint szántó-vető ember a magot.

Gyökeret vertem vén akácfa módra,
Míg vandál kezek tépték ágamat.
Nem lázadoztam. Esőt, napfényt várva
Fakasztottam az új hajtásokat.

Mosolyt nem termett soha egy barázda;
A vén termőföld mindig csak nyögött.
Könnyeim hulltak az eke szarvára,
Míg szántottam a bús, magyar rögöt.

Őseim jussát idegenek marták;
Keserű ízű volt minden falat.
Lángoló csóvák szikráztak az éjben
A békés házak eresze alatt.

Az évezredes, magyar barázdákból
Teremjenek bár mindig sóhajok,
Boldogságot ad énnekem a könny is,
Mert magyar vagyok – jaj, magyar vagyok!

Próféták

Találkoztam egy prófétával,
Lengő szakálla földig ért.
Ruhája rongy, cipője nem volt,
De minden égi jót ígért.

Több ezer éve van már ennek,
S több ezer éve várok már
Reménykedve, hogy az a sok jó
Valahogy majd csak rám talál.

Most a próféták autón járnak,
És sokszor elcsodálkozom,
Hogy hallgatom a korcs ígéket
Akkor is, ha nem akarom.

Én: a szakállas, mezítlábas,
Régi prófétám keresem,
Mert a jó ruhás, sima arcú
Próféták szavát nem hiszem.

Korunk egyetlen prófétája
Annyi „igével” van tele,
Hogy azokba beleszédülne
A múltak és mák Istene.

Szomorú evangélium

Ó, élet rút handabandája,
Nyomorúságok fénykora,
Hát soha nem lehet a földön
A rongyosoknak víg tora?

Mindig másé, örökké másé
A vidámság, a fény, a bál,
S az éhezőknek nem jut morzsa,
S a szomjazóknak telt pohár?

A gazemberség tág teret nyer,
Az erényé a szűk odú.
Az elsikkasztott megváltásból
Nincs más, csak töviskoszorú.

E handabandás, csúf világban
Dicsőítik a latrokat,
S a megváltások meséjének
A keresztje is elrohad.

Meg van jegyezve

Meg van jegyezve, bélyegezve
Mindenki, aki rosszat tett.
Előbb-utóbb, de minden ember
A rosszaságért megfizet:
Az uzsorás, a szípolyozó,
A hajcsár és a csábító,
A bajkeverő, hazudozó,
A Júdás és honáruló.

Az igazság lesújt kezével,
S összetör bálványt és kaput.
Gyalázatos, gonosz szívével
Gyáva módon hiába fut:
Az uzsorás, a szípolyozó,
A hajcsár és a csábító,
A bajkeverő, hazudozó,
A Júdás és honáruló.

A síron túl sem lesz nyugalmuk,
Hol megszűnik a földi rang.
Egymást fogja tépni, cibálni
Mindegyik dicstelen, bitang;
Az uzsorás, a szípolyozó,
A hajcsár és a csábító,
A bajkeverő, hazudozó,
A Júdás és honáruló.

Mea culpa

Mea culpa, mea culpa,
De hol vannak a többiek,
Kik napról napra elkövetik
Az irtózatos bűnöket?

Tömeget űznek birkamódra
Romboló, gyilkos tűz felé.
Már régen nem miénk a testünk,
És a lelkünk sem Istené.

Minden kincsünk az Ördögé lett.
(Az életünk volt minden kincs.)
Hinni kezdem, hogy nincsen pokol,
Nincs mennyország, és isten sincs.

Nincsen semmi, csak bűnök vannak!
Jaj, itt a bűn töméntelen!
Sokszor azt hiszem, az is bűn már,
Ha kevés bűnöm van nekem.

Mit tehetek? Mea culpázom,
Amíg mások élnek – gazul.
Talán az a sok gonosz lélek
Ettől mégis megigazul?!

Évezredes álomban

Évezred óta alvó lelkem
Nem tud élni, életre kelni.
Befalazta a meg nem értés,
És emészti a csend, a semmi.

Bárgyú hangtól zúg a messze
Börtönöm falán át is hallom,
Mert évezredes, mély álmomat
Ezer év óta félig alszom.

Ez: a félig alvók országa,
A dicsőséges Magyarország,
Ahol ébren és álmodva is
Mindenkit kerülget a kórság.

Itt: egymást tépi álmában is
– Züllött lelkével – minden ember.
Nem csoda hát, ha alvó lelkem
Álmaiból ébredni nem mer.

Most értem csak

Most értem csak, amit véges eszemmel
Hiába próbáltam megérteni,
Hogy vannak, akik tétlenségből élnek,
Amíg sok más a köveket töri.

Most már a bűn is szelídséggé enyhül,
Ha káromkodik az ember fia.
Aki reggeltől estig ló, fut, zsákol,
Annak keményen kell lakolnia.

Öljék egymást a paloták lakói,
Sárga bőrukön égjen az arany!
De propagandát és papírt zabálni
Nem fog a munkás – minden hasztalan!

Annyi joga még marad a magyarnak,
Amennyi egy rongyos munkásnak kell:
Jog a halálhoz. De ha el kell hullni,
A végső percben szépen hulljon el.

Imádsággá lesz ajkukon az átok,
De szörnyűséges lesz az az ima,
Mert mérget hint a rabtartók lelkébe,
És összeomlik minden palota.

Most értem csak, amit véges eszemmel
Hiába próbáltam megérteni:
Hogy akiknek semmijük sincs a földön,
Annak nem kell semmit sem féltetni.

Én mondjam el?

1.

Hazám – mert én szeretlek téged,
Kár úgy megcsúfolni fiad,
Ki, mint egy haszontalan féreg,
Minden kis nesztől megriad.

Csillagokat ölelő kedvvel
Daloltam, s ittam a borod.
Te pedig most a kenyérkét is
Éhező számtól megvonod.

Olyan voltam, mint egy telt hordó:
Vidámság lakozott belül.
Most üresen és búsan kongok,
S még csak sírni sem sikerül.

Száraz torokkal, száraz szemmel
Várok, és a szívem nehéz;
Olyan vagyok, mint egy megcsúfolt
És megcsonkított gyászvitéz.

2.

Én mondjam el, hogy Lech új síkján
Csúful megverték a magyart,
Mert idegen ízű kalandot
És újabb harcokat akart?

Vezérünk nincs, ki kürtöt fogna,
S iszonyút sújtana vele.
El kell veszni, akinek nincsen
Se vezére, se istene.

Hulló lombnak és züllött nyájnak
Sorsát hordozza ez a nép;
Sárba és szakadékba hullva
A pusztulás szívünkre lép.

Nyári lombok alatt

Nyár van, és ez a nyár csalóka.
Ez a nyár is titkokat rejteget.
A fák lombjai összebújnak,
Mint titkokat sugó, szép magyar fejek.

Titok az élet és a halál.
A földön minden mélységes titok.
Vágy és érzés megfoghatatlan,
Miként a fény s a virágillatok.

Pogány csodálkozással járok
Az összesúgó, zöld lombok alatt:
Lehet az, hogy a Nyárt megölje
Az Ősz, e mankón bicegő alak?

Nem keresem a nyarak titkát,
Az én szívem már fáradtan dobog.
Ti összebújó, magyar lombok,
Csak lengjetek, és sugdolózzatok!

Új magyar ballada

Bolond Hunnia mossa szennyését.
De jaj, itt egyre több lesz a piszok,
És nem segít egy újabb ezer év,
Mert ezer év múlva is mosni fog.

A lelki fertőzt nem moshatja le
Sem lúg, szappan, sem sikálókefe.
Züllik, fuldoklik, csúszik lefelé
E korcs ivadék – Árpád nemzete.

De csitt! Mosson csak bolond Hunnia,
És ne hallgassa senki sem szavát,
Mert dühöngeni fog a vén bolond,
És elpusztítja minden hű fiát.

Hiába düh és gyűlölködés

A világforgás megállhat,
De nem szűnhetnek meg a gondok.
Örökké lesznek proletárok,
És örökké lesznek bolondok.

Minden országnak csúf fekélye
A nyomorult tömegek rongya,
És nincs csőcselék, nincs barikád,
Ami ezt a kérdést megoldja.

Az ősi rabszolga világtól
A technika nagyokat lépett,
És mégsem tudta megszüntetni
A szolgaságot, szegénységet.

Világmegváltók tanaiból
A remény hiába sugárzik,
Mikor minden sápadt, sovány arc
El nem apadó könnyben ázik.

Pénzszekrények és szuronyhegyek
Állnak a szegénységgel szemben;
Hiába düh és gyűlölködés
Az elkeseredett szívekben.

Én a mákon és holnapokon
S az egész életen túl látok:
Örökké lesznek dúslakodók
És kiéhezett proletárok!

Meddig hallgattok még?

Be vannak csukva már a boltok.

Itt soha, senki nem volt boldog.
Egy-két szép nap, mint hullafoltok
Voltak. De hiába loholtok
Még több után. Én is szorongok,
És remény nélkül sarut oldok,
Mert félszegek a földi dolgok,
És úgy élünk, mint a bolondok!

Rivallva harsognak a kürtök.

Új baj közeleg. Még meddig tűrtök?
S a baj elől miért menekültök?
Ha ütni kell, hát miért nem üttök?
De én is hiába üvöltök;
Ostobák vagytok, mint a sült tök,
És lagymatag puhára sültök.
Még egy végső mondatot küldök:

Rivallva harsognak a kürtök!

Meddig hallgattok még, bolondok?
Be vannak csukva már a boltok.

Hazudjatok

Pokolba hullott a ennyország,
És elégték a szent igék.
Az Úr nyájának legelőjét
Felfalták a hazug mesék.

Évszázadokat köpdös arcul
Az istenről szóló mese;
Hiába szól a rongyos gárda
Imádsága és éneke.

Elég volt már a szép mesékből!
Tanultunk a múlt kínjain:
Az Ábelek voltak gonoszok,
S ártatlan volt minden Káin!

Hol van az angyalok meséje?
Hazudjatok még, bús egek!
Éhen pusztulnak az angyalok:
A sok kis proletár gyerek.

Nem volt szükség a bibliára,
Hogy tudjuk, mi a szenvedés.
A szörnyű leckét megtanultuk:
Élni sok, meghalni kevés!

Csak hirdessétek az igéket,
Úr szolgálai és zsarnokok!
A káinok még hinni tudnak:
Hazudjatok, hazudjatok!

Varjú károg

Mikor nehéz álmok gyötörnek:
Moraja hallatszik a földnek,
Keserű sóhaja a szélnek,
Zizegése a falevélnek.
Fekete varjú búsan károg:
„Átok reátok, átok, átok!”

Ha verejték borítja testem:
Érzem, hogy milyen mélyre estem,
És nem szűnik a zuhanásom.
Jaj, ez a gyötrő, kínos álom.
És az a varjú egyre károg:
„Átok reátok, átok, átok!”

És hiába az ébredésem:
Lélekharang a szívverésem,
Mert nem szűnik meg az az álom,
S a varjút látom – egyre látom!
Riasztó hangja bőszen károg:
„Átok reátok, proletárok!”

Szabadságének

Az én őseim büszkék voltak
Arra a kincsre, ami nincs,
S úgy vélekedtek: ha már így van,
Hát ne legyen rajtuk bilincs!

Bennem ficáncol ősi vérük,
Mit letagadni nem tudok.
Így hát nem csoda az, ha én is
A szabadságról dalolok.

Kárhoztatom az elnyomókat,
S a boldog jövőt hirdetem.
Tollal harcolok, és én bátran
Forgatom ezt a fegyverem.

Ősöm vére nem válik vízzé!
Vigyázzatok, gazemberek,
Mert a rongyosok könnyeiért
Csúnyán szétverek köztetek!

Kuruc kesergő

Kenyeres pajtásom,
Beh illő is lenne,
Ha az magyar, az magyarra
Is nem fenekedne.

Igen-igen bánom,
Szitkom is a számon.
Ígyen lettünk mindannyian
Csúfos dögrováson.

Jó Urunk rég nincsen,
Ki minket vezessen.
Elhagyta a magyarokat
Az jóságos Isten.

Üt-e még az óra
Újra riadóra?
Felragyog-e még a hajnal
Az sok bujdosóra?

Meddig kell még várni?
Ígyen sírdogálni?
Beh jó vóna az labancnak
Csúnyán visszavágni!

Utolsó kurucok

Nincsen itt már harcainkban,
Sem magunkban bizodalom.
Pedig, pedig beh jó volna
Valamiben bízni nagyon.

Mindegy az már, ha erdőben
Vagy mezőn esz meg a farkas.
Én már bizony elhallgatok,
Jó pajtásom, te is hallgass.

Magyaroknak, talpasoknak
Így kell az életet vinni:
Fakérget és füvet rágni,
S bűzös mocsarakból inni.

Mink vagyunk az legutolsók.
Beh jobb lenne, ha nem volnánk.
Sok cudarság ért már minket,
S ki tudja, hogy mi vár még ránk?

Én elalszom, én megnyugszom,
Te is aludj, te is nyughass!
Így is, úgy is, előbb-utóbb
Megeszi minket az a farkas.

Tárogató sír az éjben

Tárogató sír az éjben,
Búsan szól a hangja.
Egy letűnt kor dicsőségét
Zokogva siratja.
Rég elporladt kuruc hősök
Lelkeit idézi;
Hajh, Rákóczy, Bezerédy,
Vak Bottyán, Bercsényi.

Tárogató sír az éjben,
Búsan szól a hangja.
Cudar idők, nehéz idők
Járnak a magyarra.
Megnyugodnánk, megbékélnénk
A sorsunkkal szépen,
Csak az a bús tárogató
Ne sírna az éjben.

Magyar könnyek

Már könnyeink is elposhadtak,
Mert a magyar könny olyan régi,
Hogy talán-talán nem is tudnánk
E bús könnytenger nélkül élni.

Rettentő századok sajtolták
Lelkeinkből a könnyek árját,
Mely napról napra szaporítja
A kín végtelen óceánját.

Átkozni kell a magyar sorsot,
Átkozni kell a magyar könnyet,
Hogy ez az elhagyatott nemzet
Ne szenvedhessen soha többet!

A történelem lapjaira
Ezer gyötrelmes évet írunk,
És ezer esztendőn keresztül:
Csak sírunk, sírunk – egyre sírunk!

Harc az élet

Amíg az ember él: remél,
Szorítsa bár a sors keze,
Ha csügged is, de harcra kél,
És lázadozik ellene.

Gerinctelen megalkuvót
Sem emészthet el a világ,
Mert néha az is föllázad,
És istenesen odavág.

A tűrésnek is van szava,
S a szó is harc, ha nincs egyéb.
A maga módján mindenki
Védelmezi az érdekét.

Mert harc az élet, vagy pedig
Egy végtelen haláltusa,
De előbb-utóbb meginog
Az ember élettrónusa.

Az életből nincsen kiút
Addig, amíg az ember él,
És ezer csúf bukás után
Ezeregyszer is harcra kél.

Én is vártam

Én is vártam, mint annyi ember,
Egy boldog holnapot.
Felejteti akartam én is
A máts a tegnapot.

Hittem, hogy jön. De hosszú, meddő,
Kínos várás után
Beláttam, hogy a reménység is
Kétséget szül csupán.

Én is vártam. S ha jön a holnap,
Már remény sem marad,
Mert akkor pusztul el az ember,
Amikor már virrad.

Bizonyság

Hittünk egy napfényes jövőben,
(Jaj, csak egy árva mécs világít.)
S most a jövőből annyit hiszünk,
Hogy sohasem lesz jobb világ itt!

Proletár-hullást nem fájlalja
Az élősködő, hitvány banda.
Bitang dolog, hogy újabb s újabb
Bilincset raknak a magyarra.

Kinek fájjon a más fájdalma?
Ősi gőgöktől idült nemzet
Ígéretéssel és terrorral
Boldog világot nem teremthet.

Harc nélkül is háborúk dúlnak,
És nem is lehet addig béke,
Amíg mázsás súlyokat raknak
A rongyos proletár szívére!

Hittünk egy boldogabb jövőben,
De az a jövő már nem ámít.
Most már tudjuk a bizonyágot,
Hogy sohasem lesz jobb világ itt!

Védőbeszéd

Ítélezz hát, te ezerfejű cézár;
Te tépett, fáradt, bús magyar tömeg!
Elhervadt már küzdelmeim babérja,
Fáradt vagyok, s a szívem is beteg.

Tudtok-e még hazát s asszonyt szeretni,
Ahogy én tudok: olthatatlanul!
...És sírni? Sírni a vén ligetekben,
Ha egy pillangó szárnya porba hull?

Nem kellek már, hogy újra megmutassam
Az első csókok múltba tűnt jelét,
A kis mozit, a cukrászdát, a kertet,
A vén padot s a büszke jegenyét?

Nem akartam én mást, csak énekelni.
A lelkemből ezernyi dal fakad.
Ó, nem tudtam, hogy a Kárpátok alján
Énekelni és sírni nem szabad!

Most már tudom, hogy meddő minden álom,
Hogy rémekkel telt minden éjtszaka,
S hogy kárba veszett pusztába kiáltás
A magyar költők felzengő dala.

Átok bolyong a Duna-Tisza-tájon,
S ha van lélek, melyben virág fakad,
Oda terelik enni és legelni
A barmokat s a tébolyultakat.

Most már bevallom: lázongott a lelkem,
És utáltam a bamba tömeget,
Mégis érettük hordoztam magamban
A poklokat s a csillagos eget!

Gyűlöltem őket, mint fogoly a börtönt,
Mert nem akarták érteni szavam.
Azóta lelkem megbocsájtott nekik,
Mert tudom azt, itt minden hasztalan.

Ítéldetek hát, álmok gyilkolói,
És tépjétek lelkem virágait!
Meglássátok, hogy csodakert e lélek,
S minden virága örökké virít!

Magyarország

Magyarország, Magyarország!
Mennyi minden van e szóban.
S de jó volna tudni, hinni
Azt, hogy itt már minden jól van.

Magyarország, Magyarország!
Csupa álom, csupa béke.
Csak ne lenne bús ébredés,
És ne hullna senki vére.

Magyarország, Magyarország!
Szülőföldem, hazám, kincsem.
De jó volna szépen élni
Boldogságban, igaz hitben.

Szomorú, hogy minden kincsed
Idegenek elorozzák.
Mi lesz velünk, s mi lesz veled,
Magyarország, Magyarország?!

Fusson mindenki

Fusson, akinek nincs barátja,
S akinek nincsen szeretője.
Fusson, aki fél s aki nem fél,
Ha közel van a temetője.

Köveken, rongyokon gázoljon,
Akinek göröngyös az útja.
Taposson rájuk, mert jaj annak,
Aki könnyedén félre rúgja!

Fusson, akinek nincsen szíve,
És akinek van, az is fusson,
Mert ha megáll, elveszítheti
Ezen a balga életjusson.

Fusson, akinek semmije sincs!
Fusson minden élet-bolondja!
Végül is boldog lesz mindenki,
Mert a koporsó mások gondja.

Álmodtam magamnak

Álmodtam magamnak: szerelmet,
Dicsőiséget, aranyat, selymet,
Pezsgőt, szivart, tágas szobákat,
Márványból épült palotákat.
Álmodtam: fényes, úri hintót,
Korbácsok hegyén rózsabimbót,
Dalt, szabadságot, honszerelmet,
Irgalmasságot és kegyelmet.

Álom marad örökké minden;
A földi jókból semmim nincsen.
Már nem fájnak az ébredések,
Rozzant kunyhóban füttyörészek,
És nevetek a csacsiságon:
Hogy milyen dőre minden álom.
Hazugság ez a földi éden:
Szálkák vagyunk Isten szemében.

Miért is álmodom magamnak?
Hiába minden! A szegények
Örökké szegények maradnak!

De jó volna

De jó volna elbujdosni
Messze-messze idegenbe.
Idehaza, magyar földön
Tövist vernek a szívembe.

Idehaza, magyar földön
Sok a lator, sok a cudar!
Pusztulásra van ítélve
Minden ember, minden magyar!

Pusztulásra van ítélve
Kicsi földünk, kicsi házunk.
De szomorú az életünk,
De szomorú a halálunk.

De szomorú az életünk,
De jó volna már nem élni!
De jó volna könnyeinket
Valakitől számonkérni!

Karácsonyvárás

Fenyőillatú csodát várok
Harangzúgással, víg kacajjal.
Valóra vált, régi meséket,
Hogy lesz még karácsonyi hajnal.

Gyermeket, aki sosem jön meg,
Mert Betlehem egy tűnő álom,
S a havas éjben kopott rongyok
Lengenek minden proletáron.

Csillagos hópelyhek meséjét
Hallgatom zúgó, lázas fejjel.
Az aranyos köd széjjelfoszlik,
És eltűnik az istenember.

A harangok hiába zúgnak,
A fenyőfák szívünkre vernek,
S a boldogtalan reménykedők
Boldog ünnepről énekelnek.

Hol vagytok, karácsonyi álmok?
Hová lett a kised meséje?

Fenyőillatú csodát várok,
És hull a hó a néma éjbe'.

Ha én lennék a Kisjézuska

Ha én lennék a Kisjézuska,
Elmennék minden kis hajlékba,
Ahol csodát vár a szegény.
Vinnék kalácsot, mogyorót
És puha, meleg takarót,
S nyomomban kigyúlna a fény.

Minden öreget megölelnék,
S minden gyermeket megcsókolnék,
S vigasztalnám a beteget.
És vinnék mindent, ami nincs,
Ami a legszebb földi kincs:
Szeretetet és meleget.

De nem lehetek Kisjézuska:
Hiába ünnep, fény és pompa
Csak gazdagoknak adatik.
– És én a hideg, téli éjben
A szívemet sehogy sem értem,
Hogy ily bolondot álmodik.

Bukott dalos

Bukott dalosnak nincs hazája,
Bukott hazának nincs dala.
A hajnal késik, egyre késik,
S mérget hint szét az éjtszaka.

Gyártépett dolgozók szívére
A gond és jaj zápora hull,
S a tiszta homlokoknak fénye
Gyalázatba, bűnbe fakul.

A régi átok, mint kísértet,
Az éjtszakában visszatér:
Testvér-gyilkos, árulás, ármány,
És hull a könny, és hull a vér.

A lant pihen, a költő hallgat;
Könny nyelte el zengő dalát.
Már csak halálos hörgésével
Ébresztgeti az éjtszakát.

A hajnal késik, egyre késik.
Talán nem is jön el soha,
És a legutolsó dalost is
Megöli ez az éjtszaka.

Hol vagy, Krisztus?

Kereslek téged, te isteni gyermek,
Te mesésen szép, örökkévaló!
Kereslek téged alázatos szívvel,
S imába fullad ajkamon a szó.

Élet fertőjét tapossa a lábam;
Itt minden álmom hazug és gonosz!
Erényvölgyeket s bűnhegyeket láttam,
Mégse tudom, hogy mi a jó s a rossz.

Mikor lesz vége a világcsalásnak?
Meddig lesz még könnyű póri szemeken?
Hányszor fognak még álmokat megölni?
Hol vagy, Krisztusom? Felelj hát nekem!

Ki hozza majd az örök üdvösséget?
Hol a mennyország, és hol a pokol?
Örökéletre kiválasztott néped
Kopott rongyokban, sírva haldokol.

Kereslek téged! Márványtemplomokban
Sírva suttogom a te nevedet.
Krisztusom, hol vagy? Gazdátlan a nyájad,
S didereg, fázik minden gyermeked.

Karácsonyi zsoltár

Tudom, hogy nincs sok köszönnivalónk:
Sóhajt hintünk szét, amerre csak lépünk.
Nem vigyázz ránk már fáradt Istenünk:
Az égieknek egy garast sem érünk.
Könnymarta arcú, sápadt vándorok;
Hősök vagyunk, kik gyávaságot mernek,
Mert érezzük, hogy túl a jajokon
Várnak reánk, és igazán szeretnek.

Köszönjük meg, hogy szenvedni tudunk,
Köszönjük meg bús könnyeit a máknak,
S legyünk őszinték, mikor hazudunk
E keservekben vergődő világnak.
Köszönjük meg, hogy fáj az életünk,
Hogy sorsunk rosszabb, mint a kivert ebnek,
Mert érezzük, hogy túl a jajokon
Várnak reánk, és igazán szeretnek.

Köszönjük meg a tépett rongyaink
És koránvénuült gyermekeink kínját;
Posványba fulladt munkássorsokat,
S az idő előtt elhullottak sírját.
Mert minden könnyes bánat emberi,
S a szenvedések egekbe emelnek,
Ha érezzük, hogy túl a kínokon
Várnak reánk, és igazán szeretnek.

Köszönjük meg a rózsahervadást,
Mert benne rejlik a mi hervadásunk.
Köszönjük meg a hajnalpirkadást,
Mert véget ér nehéz, lidérces álmunk.
Istenek helyett lesznek krisztusok,
S csókot hint ránk a betlehemi gyermek.
És túl a kínon, ködön, jajokon
Érezzük majd, hogy minket is szeretnek!

Poéta sors

Szegény volt. De ez hazánkban nem újság,
Mert milliószám van itt a szegény.
Ha lelkéből sóhajt préselt a bánat:
Már készen is volt egy szép költemény.

Királyi módon tudott nélkülözni.
Ha napokon keresztül nem evett
– Üres gyomrából –, világra böfögött
Még akkor is néhány szép éneket.

*

Talán még álmában sem látott
Dús, terített asztalt.
De hát csak költő volt a jámbor,
S ki gondja az, hogy meghalt?

Számadás

Harmincöt éves limlomok közt
Keresgél, motoz a kezem.
Mégfakult, apró semmiségek:
Csak ennyi volt az életem.

Volt egy-két lázas álmodásom,
Néhány, apró kis örömöm,
Kudarok, halálos fáradság
És irtózatossömöröm.

Volt két asszony. Egyik anyám volt.
A másik asszony: Kedvesem.
Az egyiktől életet kaptam,
Másik megcsalta életem.

Volt édes álmokba fúlt éjem
S néhány bolondos, kis dalom.
Talán szívem és lelkem is volt,
De megölte a fájdalom.

Nem maradt más, csak meghasonlott,
Harmincöt éves életem,
S egy hangtalan sikolyba fulladt,
Eldalolatlan énekem.

Utolsó üzenet

Veletek sírtam, veletek éltem,
Kenyércsatázók szürke hada.
Értetek lázadt mérgezett vérem,
Értetek szólt a bús ballada.

Lehet, hogy holnap kidőlök végleg,
De dalaimat rátok hagyom.
Ha szívetekbe zárjátok mélyen,
Kevésbé fáj majd a fájdalom.

Tudnotok kell, hogy eljön az óra;
Bűnös Bábelek tornya inog.
Jaj, ha leomlik, ha összeroppan:
Minden hazugság pusztulni fog!

Készüljetek hát a számadásra,
S ha ölni akar Káin keze:
Induljon harcra millió Ábel,
S a testvérgyilkost ők győzzék le!

A szerzőről

Csikós István Attila, a versíró – ahogy költő helyett hivatkozott magára – 1912. augusztus 2-án született Miskolcon. Édesapja Csikós József (1888-?), hortobágyi csikós, majd péksegéd, később pék; édesanyja Meskó Anna (1890-?) cseléd, majd háztartásbeli. Két testvére lehetett: egy nővére és egy három hónaposan elhalálozott húga. A kis Attila édesanyja korán meghalt, ezután az apjával felköltöztek Budapestre, Angyal-

földre. József újraházasodott, elvett egy sváb asszonyt, akivel három gyermeket nemzettek: Bendegúzt, Ménrótot és Gertrúdot. A legendárium szerint egy cigányasszony megjósolta a mostohaanyának, hogy a kis Attila, „Tilike” nem éri meg a tíz éves kort. Nem tudni, hogy a jóslat büvkörében történt-e, de annyi bizonyos, hogy a fiút ezután jelentősen elhanyagolták. Attila az elemi és polgári iskola befejezése után 1929-ben tanoncként elszegődött Bodor Lajos drogista üzletébe. A patika fölött lakott, és munka mellett elvégezte a Székesfővárosi Drogista Szakiskola képzését, ahol 1932-ben drogista segédi oklevelet szerzett. Ez idő alatt a 208. sz. Szent László cserkészcsapat tagja volt. Első verseit a *Miskolci Reggeli Hírlap* és a *Magyar Cserkész* folyóiratban jelentette meg 1928-32 között.

1933-ban otthagyta a drogista segédi munkáját, és több rövid állás után 1934 októberében – annak ellenére, hogy bal veséjét nem sokkal előtte kivették – megkezdte katonai szolgálatát a 4. honvéd gyalogezredben, amit 1936 szeptemberében felcser tize-

desként be is fejezett. Ezután rövidebb állásai voltak a fémiparban – ráadásul újra behívták katonának 1938 szeptember-december között –, míg végül 1939 januárjában meg nem találta a helyét a Fővárosi Gázműveknél laboránsként. Nyolc év együtt járás után 1938-ban feleségül vette Halmai (Hán) Magdolnát (1910-1990), akivel két fiúk született: Attila Ferenc (1940-) és Béla (1943-1992).

1938 és 1942 között több alkalommal behívták a seregbe pár hónapos szolgálatra. A frontra '42 októbere és '43 májusa között vezényelték. A háború alatt néhány versét leköszölte a *Függetlenség* c. propagandalap. 1943-ban *Donmenti dalok* címen kiadott egy kötetet a háború alatt írt verseiből. A 2. Magyar Hadsereg tragédiájakor ő is a Don-kanyarnál harcolt. A századából mindössze ketten maradtak életben. 1945 január elsején, Budapest ostromakor hadifogságba került, és a Kaszpi-tenger partjánál lévő 379. mahacskalai fogolytáborba vitték, ahonnan két és fél év múlva, 1947 július elsején térhetett haza.

Csikós visszatért az Óbudai Gázgyárba, ahol előbb laboránsként, majd segédművezetőként, később művezetőként dolgozott. 1953-ban gőzkazánfűtő, '54-ben gőzgépkezelő, '60-ban víz- és csatornamű kezelő képesítést szerzett. A Gázgyárból ment aztán nyugdíjba 1972-ben, bár egészen a haláláig még ezután is folytatta a munkát. A '60-as években a gyár saját folyóiratában, a *Gázláng – A munka vörös zászló érdemrenddel kitüntetett Fővárosi Gázművek ipari lapja*. c. újságban jelentette meg verseit, legtöbbször „Vox Humana” jelige alatt.

Az ital és a nők iránti vonzalma megterhelte Csikós kapcsolatait. A hadifogság utáni kicsapongó életvitele miatt 1952-ben elvált tőle a felesége. '54-ben elvette a nála 22 évvel idősebb özvegyasszonyt, Miriovszky Annát (1890-1976). A gyár dolgozóiként a Gázgyári lakótelepen éltek. 22 év házasság után Anna 1976-ban elhunyt, két évre rá Attila harmadjára is megnősült: elvett egy nyugdíjas klubban megismert idős kiskunhalasi nőt,

Ternyák Erzsébetet (?-?). Több, inkább drámainak szánt öngyilkossági kísérlet után egy veszekedés alkalmával sósavat ivott, sérüléseibe 1983. szeptember 1-jén belehalt. A Farkasréti temetőben lett eltemetve, de hamvait 2002-ben áthelyezték a Tolnai temetőbe.

Közel 1600 versen kívül öt színdarabot, egy elbeszélő költeményt, számos dalszöveget is írt. Egyetlen kiadott kötete mellett 48 írása dokumentáltan megjelent valamely folyóiratban. Néhány költeményét rendezvényeken is elszavalták. Munkái nagy részét saját maga számára kötetekbe rendezte, de életműve mindeddig nem került kiadásra.

Tartalom

Előszó a sorozathoz	5
Valamit akarok	13
Sírjakok, csillagok.....	81
Ha felébred a proletár	137
A szerzőről.....	185

Versmutató

A karácsony felénk üzen.....	75
A magyar föld hű volt.....	134
Adjon Isten.....	109
Áldottak a szépség hirdetői.....	26
Álmodtam magamnak.....	174
Álmok harcosa.....	15
Álomország.....	139
Aludjunk egyet.....	102
Átok-városba jöttem.....	34
Az Élet zsoldosa.....	49
Az ember türelmes.....	123
Az én keresztem.....	51
Az én műzsám.....	32
Ballada.....	142
Bazilika harangja.....	31
Bibliás szavak.....	132
Bizonyság.....	169
Borús jövődölés.....	54
Budapest.....	33
Bukott dalos.....	178
Charonnak üzenem.....	28
(Cím nélkül).....	79
Csak holnap lesz.....	18
Csaló igék.....	110
Dalolj vagy sírj.....	144
Daltalan dal.....	43
De jó volna.....	175
Dőlnek a rendek.....	74
„Eb ura fakó”.....	64
Egy kis történelem.....	120
Egyetlen örökség.....	108
Egyről-másról.....	25
Egyszer mindennek vége.....	92
Elátkozott gálya.....	72
Életcsárdában.....	103

Ember és Messiás	77
Én is vártam	168
Én mondjam el?	154
És beszélnek a prédikátorok	48
És mégsem ütnek	91
Eszme	85
Évezredes álomban	152
Évszázadok mostohái	128
Ez is ének	44
Fogócskát játszom	37
Fusson mindenki	173
Futna, aki tudna	111
Gonoszság	69
Gyászjelentés	38
Ha én lennék a Kisézusa	177
Ha felébred a proletár	140
Ha Isten lehetnék	97
Ha meguntuk életbátunkat	45
Ha nem merünk	104
Ha valaki kopog	141
Hahó, hahó	95
Halkuljatok, dalok	23
Harc az élet	167
Hazudjatok	160
Hej, Élet	76
Hiába düh és gyűlölködés	158
Hiába volt istenverés	90
Hideg tél	116
Hol vagy, Krisztus?	179
Idill	125
Induljunk, Kedves	22
Jó volna elkezdni	21
Karácsonyi zsoltár	180
Karácsonyvárás	176
Keletről jöttem	147
Kellene egy mennyország is	78
Keresem az embert	86
Keresztek	96

Kétségek közt.....	93
Ki a felelős?	89
Komondorok	59
Költőnek lenni: hiábavaló	83
Kuruc kesergő.....	163
Kutyadolog.....	101
Különös imádság.....	36
Legendás éjben.....	94
Logika.....	42
Magyar könnyek.....	166
Magyar országutak krisztusaihoz	130
Magyar tél	126
Magyar vadon.....	41
Magyar walesi bárd	30
Magyarország	172
Mea culpa.....	151
Meddig hallgattok még?.....	159
Meg van jegyezve.....	150
Mégis jobb élni.....	100
Megváltók	124
„Mennyből az angyal...”	112
Mérgezett mesék.....	98
Mese az Istenről.....	39
Mi is feltámadunk.....	119
Mi vagyok?.....	53
Miénk minden	20
Mikor jön?	57
Mikor mindenből elég.....	40
Mindenki küzd	107
Mindenség Urához	46
Mindez mire jó?	121
Mit hoz a holnap?.....	145
Most értem csak.....	153
Műtét után	19
Nagy baj nem lehet.....	117
Nem születtem hősnék.....	146
Nem tanul a magyar	118
Nem tudom, ki az Isten.....	56

Nincs Betlehem	52
Nincs többé Messiás	133
Novemberi ének	58
Nyári lombok alatt.....	156
Nyomorgók éneke.....	60
Ó, nem fájnak a koldusrongyok.....	55
Paloták tövében	50
Pipafüst mellett.....	105
Poéta sors.....	182
Próféták.....	148
Régi cirkusz	71
Rigmusok (I.).....	127
Rossz utak foglyai.....	129
Simogatásra nyújtom kezem	88
Sírjátok, csillagok	84
Suta János	16
Szabadságének.....	162
Számadás.....	183
Szellemidézés.....	113
Szent az emberélet.....	114
Szép, csúnya élet.....	73
Szomorú evangélium.....	149
Táltosok a máglyánál.....	62
Tanács	61
Tárogató sír az éjben.....	165
Tud a magyar.....	122
Tűnődés	47
Új hitvallás!	80
Új magyar ballada	157
Új vérszerződés kellene	115
Utolsó kurucok	164
Utolsó üzenet.....	184
Ütött az óra	24
Valamit akarok	17
Varjú károg.....	161
Váróteremben	136
Védőbeszéd	170
Végtelen harc.....	68

Vihar a Genezáreti-tavon.....	99
Világvárosi pillanatkép.....	106
Zsenik.....	70
Zsuzsika	66